MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Any III. Núm. 144 - Barcelona, dijous, 5 de Novembre de 1931

Els catalans també tenim un problema de funcionaris:

A l'hora d'organitzar els serveis autònoms, sabrem comptar i triar els funcionaris?

EN AQUESTS TEMPS D'EXPIACIO

L'hora dels funcionaris

A Espanya hi ha hagut fins ara quatre estaments, quatre poders, que han tingut l'usdefruit de la sobirania de l'Estat. Tothom els ha vist actuar de comú acord aquests quatre poders. Comptem-los una vegada més: els militars, els capellans, els aristòcrates i els funcionaris. Avui, els militars han estat reduïts a obediència; els capellans potser s'han adonat que els havien interessat massa les coses temporals en detriment de les espirituals; els aristòcrates han estat arreconats, perquè la seva cultura i la seva moral és molt inferior a la de la major part del poble. Ara ha arribat l'hora dels funcionaris.

Certament, el més dèbil dels quatre poders que detentaven la sobirania són els funcionaris. Dit en una frase, que no pretén ésser ofensiva, es pot afirmar que eren l'ase dels cops. I aquest paper que uns feien amb indiferència, altres amb orgull, i ben pocs amb entusiasme, és precisament l'únic punt de vista que permet abonar-los, i àdhuc defensar-los. Es però impossible oblidar la importància d'aquest paper del funcionari en l'esperit de l'antic règim. Imagineu una capital de província, com algunes en tenim ben a prop, i poseu en joc la influència d'aquests quatre elements: els militars, els capellans, els funcionaris i els «senyors». Una ciutat de vint mil habitants amb un general comandant de la plaça, un bisbe amb els seus canonges, un governador, un delegat d'Hisenda, un jutge de primera instància, els funcionaris adscrits a aquests centres administratius i una petita cort de senyors que intriga prop del general, del governador i del bisbe i digueu si és possible descobrir, si és possible saber on era, què pensava i què volia el poble. En realitat, l'element poble era introbable, no existia. I mentre el bisbe dialogava cordialment amb els senyors i renyava el poble amb un cert desdeny, com si estigués convençut que hi ha ovelles de diferentes qualitats, els militars li pegaven bufetada a una galta i els funcionaris civils a l'altra galta.

Els funcionaris formen una legió tan nombrosa, que des del seu món, des del seu poble, no s'arriben a veure altres mons i altres pobles. I, naturalment, s'han cregut que l'Estat són ells. I, és clar, en aquesta hora que el poble està decidit a recobrar tots els poders havia de caure el poder dels funcionaris. Després d'haver fet un experiment afortunat amb els militars, el senyor Azaña ha cregut arribada l'hora de repetir-lo amb els funcionaris. La tàctica és la mateixa: esporgar aquest arbre tan frondós. Només la poda li pot donar una vida nova. L'operació no és senzilla, perquè us pot caure al cap una branca morta i estabornir-vos. El cos de funcionaris té les seves defenses: un esperit de solidaritat, una inclinació inveterada a la resistència i una ductilitat que si en temps d'omnipotència es tradueix en orgull, sap inspirar clemència en l'adversitat. I encara té, anant a les males, una altra arma, prevista ja per la llei de Defensa de la República: el sabotatge. Aquesta arma pot fer molt mal si entra en funcions en els organismes de recaptació.

També hi ha arguments a favor dels funcionaris, el principal dels quals és la mesquinesa dels sous que, en molts casos, de tan insuficients que són sembla que permetin a l'home que està ben emboscat no pendres altra molèstia que la d'anar a cobrar, i en altres casos, la major part, obliguen a la recerca d'altres sous amb el partit pres, cosa molt natural, d'escamotejar una mica de feina i de bona fe a tot arreu.

Hi ha encara altres raons a tenir en compte. Cal pensar que el funcionarisme espanyol té totes les característiques d'un mal de país pobre. El funcionarisme és la indústria més important d'Espanya. En moltes famílies el funcionarisme llòbreg i sense grandesa es va continuant de generació en generació, com una aspiració única. Les petites ciutats de províncies són criaders de funcionaris. Quan no es pot viure al poble natal, no es té esma de treballar en un ofici o art productius, ni mitjans per fer una carrera de debò, l'home amb esperit de funcionari se'n va a Madrid com un refugiat. A Madrid, han dit els diaris, hi ha deu mil joves que es preparen per entrar en la màquina administrativa. Aquests deu mil joves fan viure centenars de cases de dispeses i moltíssimes acadèmies. Si destruïu de cop i volta aquest mecanisme, podeu portar una pertorbació greu a la capital de la República, una vila que no té altra aspiració ni altres recursos que viure de l'Estat servint com a funcionària. Si us fixeu que tota la premsa de

Manuel Azaña

senyalat com un perill el decret Azaña, us Madrid, començant per la d'Esquerra, ha fareu càrrec de la pertorbació que portaria l'aplicació estricta i rígida de la disposició de la presidència del Consell de ministres.

A Catalunya l'aplicació del decret ens interessa molt. Per nosaltres tot el que sigui reducció és benefici. Aquests funcionaris inadaptats, que ronden com colònies nòmades, que es consideren expatriats i que no arriben a entrar a la societat barcelonina, fan una certa llàstima, malgrat el seu urc.

En aquest moment en què el problema dels funcionaris preocupa a tot el país, valdria la pena que els catalans no oblidéssim que la pitjor tara que pot tenir un cos de funcionaris és l'excés i la incompetència. Precisament ara anem a organitzar els serveis autònoms. Cal saber comptar i triar els funcionaris. Sense un bon cos de funcionaris competents i honorablement retribuïts, és impossible governar amb èxit. Perquè cal tenir en compte, que nostra burocràcia oficial havia estat sempre un exemple de lentitud i una màquina on s'esllanguien totes les possibilitats pràctiques de govern.

De Dijous —— a Dijous

Crist no és Alfons XIII

«No tots els que diuen Senyor, Senyor hauran el reialme dels cels», fa l'Evangeli; frase característica del veritable esperit cristià, sempre enemic de tot allò que vulgui dir fariseisme—o sigui religió oficial—. Frase que aquests dies no s'aparta de la nostra memòria quan llegim que a tots els mitings catòlics s'han llençat amb gran energia visques a Crist Rei.

No caurem en el sectarisme de denunciar com a il·lícit per a un cristià aquest «Visca Crist Rei!», ni tampoc no ignorem el simbolisme d'aquesta fórmula verbal. Però, de totes maneres no deixa de fer-nos mala impressió l'afany amb què l'usen exclusivament els senyors que ara com ara pretenen encarrilar la causa dels catòlics.

«Visca Crist Rei!»: crit compost de tres paraules: visca, Crist i rei: i així com Crist fou crucificat entre dos malfactors, aquest Crist de la famosa fórmula està flanquejat per «visca» i «rei» i molt ens temem que els que invoquen aquest símbol no ho fan pel Crist, sinó pels dos lladres.

«Visca Crist Rei!», per molts, és una excusa per posar-se a la boca «Visca» i «Rei»; sentit de lluny (o vist per dins), sempre que aclamen «Crist rei» entenem «Visca el rei», i tot sovint un crit degenera en l'altre.

Heus aquí la raó per què, en mig de tantes de maneres com hi havia de manifestar l'entusiasme religiós, els agitadors i enemics solapats de la República que volen valer-se del catolicisme s'han acollit a «Visca Crist Rei!»

I hem sentit aquestes paraules proferides per persones que del catolicisme només en tenen l'hàbit d'anar a missa els diumenges, per passar la targeta a Déu i estalviar-se de tenir-lo present els altres dies de la setmana: i, encara, Déu té l'obligació de vetllar per llurs privilegis en aquesta vida i la glòria del Paradís en l'altra.

Per altres persones que creuen que «la Religió és un gran fre»; és a dir, que la volen per servir de guàrdia civil: pretenen que el sacerdot i la religió són útils perquè convencen el pobre que es resigni a aquesta vida, que ja serà feliç a l'altra.

Finalment, l'hem escoltat de boca de tots aquells que són catòlics per la mateixa raó que no volen parlar català; és a dir, perquè les persones distingides afecten un gran acatament a la religió que fou oficial; això sí, mentre aquesta no els exigeixi, en canvi, el renunciament a tots els abusos i concupiscències. Són d'aquests que conviden els diumenges un frare a dinar, que els conti facècies de sobretaula; i, després, prediqui pel casament de la noia i, de tant en tant, els arrenqui algun altaret.

En aquests «Visca Crist Rei!», Crist hi és ben absent en esperit, i, tot sovint, en matèria.

A tots aquests bons senyors i senyores tant se'ls en donaria dir «Visca Crist Rei!» com «Visca Rei Crist!»

Però Crist no és Alfons XIII. — R. LL.

A la pàgina 7:

Una ciutat de repòs per a Barcelona

pel G. A. T. E. P. A. C.

MIRADOR INDISCRET

El Dr. Martínez i el bacil de Koch

Aquests dies, degut a la seva jubilació, el doctor Martínez Vargas ha conegut una represa de popularitat. La dilatadíssima carrera universitària de l'ex-rector de la Universitat és una fecundíssima pedrera d'anècdotes de tots matisos, difícilment esgotable.

De tots serà prou sabut que la l'única manera d'aprovar l'assignatura d'Infància que «explicava» el Dr. Martínez Vargas, era respallar-lo d'una manera gairebé vergonyosa.

Als exàmens constituïa un recurs eficaç el d'atribuir-li tota mena de creacions i innovacions científiques al que hom qualificava a tot drap de cap de l'Escola de Pediatria de Barcelona. Un dia un xicot li atribuí el descobriment del bacil de Koch. Don Andrés, amatent, féu notar:

—*Hombre, no tanto, no tanto. Al César lo que es del César y a Dios lo que es de Dios. Yo no descubrí el bacilo; ahora, que contribuí...*

Els recomanats

Abans dels exàmens tothom, d'una manera o altra, es cercava la manera de fer-se recomanar. Així no és d'estranyar que a les llistes figurés sempre, al costat dels noms dels alumnes, una nodrida columna d'autoritats de tota mena que feien de recomanadors. Després dels exàmens, invariablement, redactava unes cartes que solien acabar així: «*He tenido el gusto de examinar a su recomendado. A pesar del pésimo examen por él realizado, únicamente por consideración a usted, le he dado la nota de notable.*»

Les ganes de figurar

L'any darrer, quan tingué lloc la vaga escolar a totes les Universitats d'Espanya i s'organitzaven les classes lliurement a bon nombre dels domicilis de catedràtics, un grup d'alumnes el visità per sollicitar-li que organitzés unes classes.

El Dr. Martínez Vargas els rebé molt amablement; digué que se'n feia càrrec i que li mereixia tot respecte, però que no podia accedir, ja que havia estat Senador del Regne i pensava tornar a ésser-ho.

La comissió quedà esmaperduda davant una declaració semblant.

Els raspalladors

Fa uns anys, «Don Andrés» travessà una malaltia molt greu que gairebé el portà a la fi. Quan hi havia aquestes perspectives, pocs estudiants se'n preocupaven. Però, quan es començà a saber el seu ràpid millorament, a la porta de casa seva la gent feia cua per tal de signar als àlbums prèviament col·locats.

Una vegada restablert del tot, s'organitzà un banquet en el qual se l'obsequià amb flors i tot.

No cal dir que els membres de la comissió organitzadora obtingueren — sense cap excepció — les corresponents matrícules d'honor en acabar el curs.

Massa bona fe

Un dels fills del comte de Fígols, existent al míting «cavernícola» del teatre del Bosc (al Bosch, un cavernícola sempre s'ha de sentir molt a lleure), va promoure un incident, a causa que un dels oradors semisagrats va parlar de l'Estatut.

—Això és catalanisme i no religió! — exclamava en el seu castellà del Turó.

Algú el volgué calmar; però el noi afegí:

—A més, això és republicanisme de dreta i jo em pensava que era reacció monàrquica!

Un del seu voltant li va fer, aleshores:

—No cuiti tant, que comencem per aquí; però tot vindrà.

La desgràcia del Dr. Dolcet

El parlamentari català Dr. Dolcet devia esperar el darrer número d'*Estampa* amb una gran ansietat: sabia que havia de sortir-hi retratat, i la seva feina li costava aquest primer pas cap a la popularitat. Malauradament, el seu nom ha aparegut sota el retrat d'un dibuixant, i sota el retrat d'aquest, ha aparegut el nom del doctor Dolcet, amb una falaguera allusió a les seves brillants intervencions parlamentàries.

No les recorda ningú? Doncs les explicarem. Quan el Dr. Dolcet va saber que el Dr. Juarros anava a presentar una esmena demanant l'examen mèdic dels que pensessin casar-se, el Dr. Dolcet va anar-lo a trobar i va usar tota mena d'arguments perquè fos ell qui presentés l'esmena. Naturalment, el Dr. Juarros no va voler saber-hi res.

Però el Dr. Dolcet és tenaç. Ja s'havia parlat prou de l'esmena del Dr. Juarros, que ell demana la paraula i parla en el mateix sentit. El president de la Cambra el va fer callar, perquè l'afer ja estava liquidat.

Aquesta és la brillant intervenció parlamentària que, junt amb altres raons de més pes, ha fet sortir el seu retrat en un setmanari gràfic.

El propi rècord

El Cafè Català, el popular cabaret de la Rambla de Santa Mònica, s'ha rejovenit, operació per contribuir a la qual ha cridat els artistes Commeleran, Camps Ribera i Benigani. Contra tot el que era d'esperar, aquest darrer ha pintat en poc temps set o vuit grans i divertits plafons. Ell mateix estava tan admirat, que va fer posar una pissarra en la qual deia: «Benigani ja fa vint-i-cinc hores que pinta», i cada hora canviava la xifra, tal com els cartells de propaganda del campionat de ball de l'Olympia.

Dissabte vàrem anar a veure la decoració. Benigani no hi era, però sí els seus amics. Un d'aquests ens va explicar:

—Acabant de pintar, vàrem celebrar-ho com calia. Benigani, després, se'n va anar al llit i està dormint des de més de vint hores ençà. Mira si deu haver quedat cansat, que encara no s'ha presentat a cobrar.

Sant Josep Anselm Clavé

L'altre diumenge, es tractava de posar el nom de Clavé aun carrer de Sardanyola, i amb aquest motiu el poble veí es veié visitat per un representant de l'Ajuntament de Saragossa—amb levita i tot i que es feia dur la gabardina per un guàrdia municipal—i un altre representant de la societat El Miquelet, de València, naturalment.

Aquest darrer, a l'hora dels discursos, agafà una quartilla i començà:

—Ciutadans de Sardanyola!... dic, no: de Sardanyola i Ripollet. (*Repensant-se.*) Txo! M'he equivocat. Em dirigeixo a tots els pobles dels que n'han vingut representacions chorals... (*Pausa.*) I encara no ho he dit bé. Es a totes les ciutats d'Espanya, i fins a tots els ciutadans d'Europa, Asia i tot el món...

I acabà el discurs en castellà, en atenció al delegat saragossà, amb aquestes paraules:

—*Al reunirnos todos aquí formamos una capilla laica, no como la de los capellanes de la religión católica, que sólo sirven para vil negocio, sino pura y simplemente por amor al arte.* (Aplaudiments.) *Yo, señores, no hubiera cambiado la placa que decía San José, sino que hubiera añadido a la misma Anselmo Clavé, porque éste sí que es un santo, el santo de nuestra capilla y a quien debemos elevar nuestros ruegos y nuestras oraciones como a los santos de la religión, ya que sus doctrinas no engañan y yo os pido no os dejéis engañar por los propagadores de las del clero...*

Ja ens ho pensàvem

Títol d'una notícia de *L'Opinió*, un dia de la passada setmana:

«No hi ha hagut topades entre les tropes del Paraguai i Bolònia.»

No calia que ens ho diguessin.

La crítica i el negoci

En un dels molts discursos de sobretaula que es pronunciaren en el banquet que tingué lloc al Ritz en homenatge al senyor Messeri, un dels oradors, que parlava en nom d'una casa productora i distribuïdora, després d'una falaguera allusió als periodistes, digué:

—*Porque la crítica cinematográfica es una extensión de nuestro negocio.*

Ningú no va protestar, i el que són les coses, un dia que nosaltres vàrem dir una cosa per l'estil, vàrem indignar una colla de persones.

Les coses al seu punt

El gravat que publicàvem el número passat, acompanyant l'article de primera pàgina, és efectivament el d'un grup escolar, però no de Barcelona, sinó de Reus.

Té raó, doncs, el senyor A. Martí i Baiges, alcalde de la darrera ciutat, de demanar-nos que ho fem constar per tal que ningú no es pugui pensar que el tècnic autor del projecte hagi plagiat cap model existent, i així ho fem constar. Es tracta, per part nostra, com és de suposar, d'un error involuntari i més sensible per tal com sempre hem tingut interès a valorar les iniciatives que s'ho mereixen, com la de dotar Reus d'aquella magnífica institució docent.

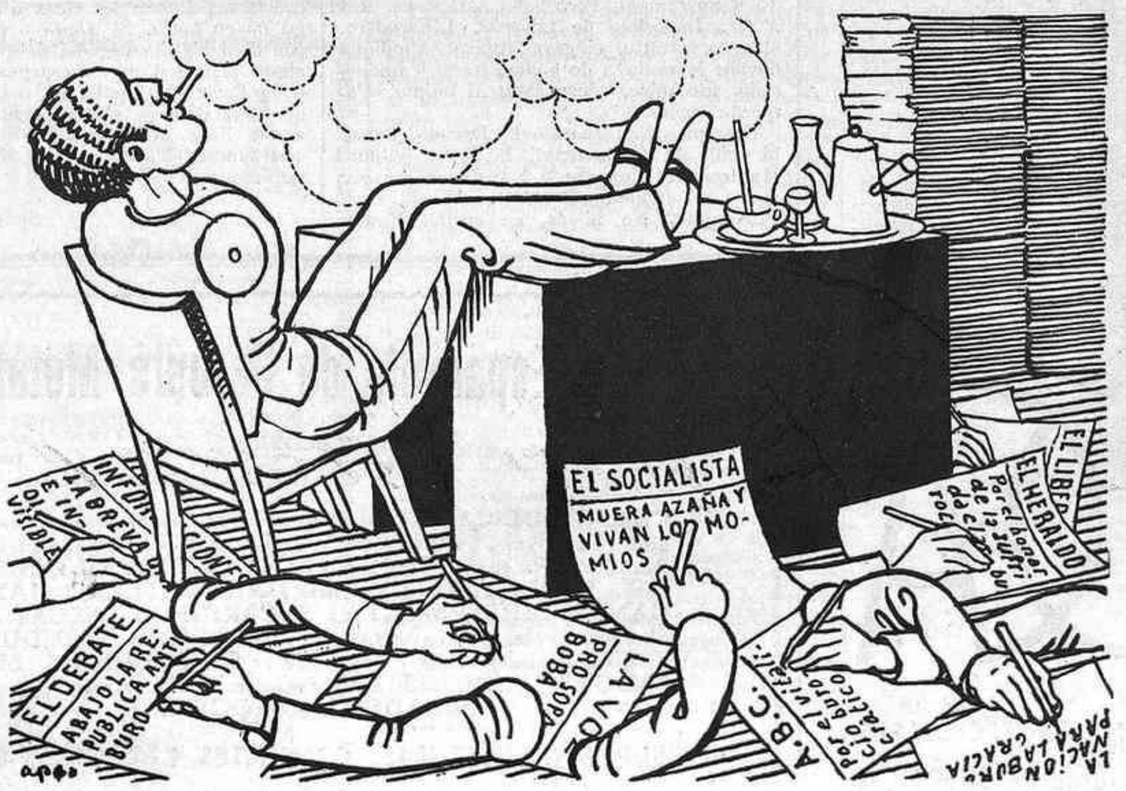

UNA VAGA DE BRAÇOS CAIGUTS

(c) Ministerio de Cultura 2006

La qüestió social

En una reunió d'elements partidaris del règim capitalista es parlava de les diferentes sectes en què es divideix el moviment contrari a aquest règim.

—A nosaltres, els capitalistes—va dir En Francesc Pujols que era un dels presents—, amb els socialistes, els sindicalistes, els comunistes i els anarquistes, ens passa com amb els negres, que ells amb ells es veuen diferents i a nosaltres ens semblen tots iguals.

Els generals i els particulars

Aquests generals que surten de la presó per anar a veure un familiar malalt, són dignes d'enveja. No pas per tenir un familiar malalt, sinó perquè poden sortir de la presó en circumstàncies tan justificades. No era pas tan fàcil d'obtenir concessions semblantes sota l'antic règim. Adhuc dubtem que avui resulti fàcil per a un dels detinguts, posem per cas, de l'*Antonio López* — culpables si voleu, però tan respectables, almenys, com els bigotudíssims generals monàrquics.

La República demostra de bell nou, en aquesta quotidiana avinentesa, com és de magnànima. Fa molt bé. Però el contrast entre el comportament — humaníssim — de la Comissió de Responsabilitats i el dels antics organismes dictatorials esdevé més colpidor.

No fa pas massa anys que un obrer empresonat per la seva acció sindical es va trobar en un cas com el dels generals. Un seu fill es trobava moribund, preagònic. Va demanar amb angoixa, a les autoritats de les quals depenia, que el deixessin sortir per veure'l. Va costar molt. Advocats, familiars i tothom van haver de perdre hores per obtenir-ho. Però a l'últim se'n pogué sortir. I el presoner pogué veure el seu fill en una trista clariana de llibertat.

Contra tot el previst, després de la visita del pare el noi va anar millorant. No sols no es va morir, sinó que va guarir completament i pogué tornar al pare la visita. (El pare continuava entre reixes.)

Un carceller que se'n va assabentar, no pogué contenir la indignació, i va increpar el pare:

—*¿Ve usted? ¿De qué le ha servido ver a su hijo, si no se ha muerto?*

Els atabalaments d'En Buigas

En Carles Buigas és un home modest, distret i que s'atabala fàcilment. Només pensa en lluminàries fantasmagòriques i, per dir-ho popularment, no toca de peus a terra quant a les menudències de la vida.

No fa gaires dies, junt amb uns amics, va anar a visitar el Museu de la Fàbrica de Tabacs de Tarragona. Els amics, orgullosos d'anar acompanyats de l'inventor de les fonts màgiques, varen descobrir el seu nom al director del Museu. Aquest, sorprès i content alhora, va voler tenir un record de la visita d'En Buigas i pregà:

—Si fos tan amable de donar-me una targeta?

En Buigas butxaqueja inútilment (no en porta mai) i per fi insinua:

—Si li fos igual la cèdula?...

Cal llibertat

Mitja dotzena de viatjants aficionats a escriure en castellà han fundat una societat que s'anomena *Viajantes y Corredores Asociados* i, constituïda la societat, feta la corresponent revista, en la qual publiquen els seus *engendros* periodístics, revista de la qual ja hem parlat una vegada.

L'altre dia a Canaletes uns quants malparlaven de la susdita publicació, d'una mediocritat aflictiva i redactada en un castellà de personatge pitarresc.

Un del grup, el viatjant que té fetes en el tren més coneixences amb homes eminents, va dir:

—Tot té la seva utilitat. Jo n'he fet arribar exemplars a determinats descendents espirituals de Felip IV i del comte-duc d'Olivares; n'he enviat a Unamuno i a Royo Villanova, entre altres, a l'objecte que davant de tants atemptats a la llengua castellana es convencin que, pel que fa a això de l'idioma, hi guanyaran si ens deixen en franca llibertat.

GITANERIES

L'Escudero ens parla d'ells i dels seus

Fa una colla de dies vàrem rebre una postal de Vicente Escudero que feia així: «*Como voy un día a Barcelona, más que por verte, te espero en el Hotel Inglés de la calle Boquería a las tres y media de la tarde.*»

Molt amable, l'Escudero. Molt bon amic. A les tres i mitja, no? Molt bé. Però a les tres i mitja de quin dia? L'Escudero s'havia oblidat el més important. El dia. Els gitanos, magníficament *insouciants*, ja els tenen sovint aquests oblits. García Lorca us en diria alguna cosa. I si són genials, com l'Escudero, molt més. I l'Hotel Inglés del carrer de la Boqueria va rebre, durant quatre dies seguits, a les tres i mitja de la tarda, la visita d'un servidor de vostès. Finalment, però, ha arribat el dia que el bon amic s'havia oblidat de consignar. I ja som davant de Vicente Escudero.

Vicente Escudero

Uns trets finament retallats i incisius. Un rostre dúctil on brillen uns ullets minúsculs, vivíssims i penetrants. Una boca petita, fina com una fulla Gilette. Un cos menudet, nerviós com un *poney* alarb i flexible com un jonc, un cos de músculs d'acer, la vibració perpètua del qual un perfecte *complet* anglès és inhàbil a contenir. I, presidint-ho tot, una loquacitat inestroncable, un lèxic viu i imatjat, espontani i directe. Les coses més pintoresques dites amb un castellà puríssim de Valladolid.

L'Escudero ens parla dels seus continus desplaçaments. Acaba d'arribar de Les Saintes-Maries-de-la-Mer, petita vila marinera del departament de les Bouches-du-Rhône, immortalitzada en la *Mireio* de Mistral. Segons una llegenda, molt estesa entre els gitanos, un parell de gitanetes foragitades d'Egipte anaren a parar, en una barqueta, a la petita vila marinera en qüestió, on foren recollides per uns pescadors. I és per això que aquest poblet s'anomena com s'anomena. I, des d'aleshores, cada any per aquest temps, tots els gitanos d'Europa van en peregrinació a Les Saintes-Maries-de-la-Mer. Van a contar les seves penes a les dues Santes de la llegenda: l'una bruna, l'altra blanca. I hi van en llarguíssimes caravanes de carros bigarrats. Carros de tots colors, plens de morenor de bronze, planys esqueixats de nostàlgia i crits ferrenys d'independència. Una mena de caravana de l'Oregon. Molt més punyent, però...

L'Escudero no hi havia anat mai. I els gitanos se'l miraven amb recel «Es un intrús», deien. No és gitano. O, si cas, és un gitano molt *agachonao*. Però aviat se'ls va fer seus. Uns gitanos de València tocaven la guitarra. I l'Escudero, d'un bot, es posa a ballar. Es despenja per *alegrías* i *farrucas* com només ell ho sap fer. I se'ls va ficar a la butxaca. Es en aquestes circumstàncies com li agrada més ballar. Quan balla pels seus, no per la púrria cosmopolita, aristocràtica i ignorant. I sempre que pot ho fa.

Un dia, a Perpinyà, agafa la pandereta d'un gitano i es posa a ballar com un desesperat, davant de l'estupefacció de l'ós d'aquell bon home, que l'imita amb convicció. Un altre dia, en els suburbis de Jaffa, en una barberia — mena de barraca de maons, pintada de rosa per fora, de verd per dins — tocaven un disc de *cante* dels gitanos de Síria. Encuriosit, va treure el nas per la porteta estricta. Se'l miraren, escamats. I va retrocedir. Però, seduït per aquella música meravellosa, va insistir. I l'empaitaren. Ballant, els va amansir. I es feren grans amics. També ha ballat entre els gitanos hongaresos, els més purs i els més perseguits. A Hongria, consideren els gitanos pitjor que els ianquis els negres. Els gitanos hongaresos són uns formidables tocadors de guitarra. Prodigiosos inspirats, improvisen constantment. I creen una música lliure, sense compàs, meravellosa.

De pas cap a Barcelona, l'Escudero ha passat uns dies a Madrid. Volia donar-hi una conferència als nombrosos gitanos madrilenys, tots coneguts seus. L'accés dels *gachés* hauria estat interdit. Una conferència per a gitanos sols. Una conferència en la qual hauria dit que, artísticament, Espanya, sense els gitanos, no seria res. García Lorca i molts altres haurien estat citats com exemples eminents. I hauria combatut durament els guàrdies civils, els eterns perseguidors de la gitaneria. I hauria ballat al so d'aquells discos que li va regalar el barber de Jaffa. *Cante* gitano de Síria, el més pur. Molt més pur que el *jondo* andalús, podrit d'influències àrabes. Però una indisposició l'en va privar. I és llàstima. Car aquella conferència hauria mogut molt rebombori.

Al fons, el campanar de l'església de Saintes-Maries-de-la-Mer sorgeix entre els carros dels gitanos que hi han anat en romiatge

La conversa llangueix... Abandonem la terrassa del Colon. L'Escudero, que està a punt d'anar-se'n als Estats Units, magníficament contractat, cerca una ballarina per a emportar-se-la amb ell. No vol una ballarina feta, impossible ja d'ensinistrar. Vol una principiant, però amb temperament. A Madrid no va trobar res. Li havíem escrit fa temps parlant-li de la Goyita Herrero. Fa meravelles amb els talons. Precisament és a Barcelona. Havia de treballar al Circ Barcelonès amb la companyia de la venerable Miss Marguett. Però ha agafat una pulmonia. Es llàstima. Visitem alguns cafès-concerts. El Royal, el Bataclan, el Pompeya... Res. L'Edén. Res, tampoc. Només la Isabelita Acero. Té nervi. Té temperament. Però balla xàrlestons. Res a fer. Imposible de faisonar. L'Escudero, el gran intuïtiu, el gran inspirat, s'indigna davant la manera de ballar, freda i amanerada, mecànica, sense sang ni ànima, d'aquestes noies...

Entrem a Can Juanito El Dorado. Potser hi balla la Carmencita, la petita gitana. Ha treballat fins ara a l'Apolo en *Lo que puede un fandanguillo*. Potser no hi serà. Provem-ho. No hi és, en efecte. Només aquells cantadors tan tronats, especialitat de la casa, que destrocen el *cante* al so de la guitarra del Juanito, que toca d'esma, atent únicament a les entrades i sortides de la clientela. L'Escudero es torna a indignar. Primer, per la manera de cantar detestable d'aquells minyons. Segon, per la decadència creixent del *cante*. *Fandanguillos* i res més. El *cante grande*, el vell estil—*seguiriyas, soleares, serranas, polos*, d'una sobrietat i austeritat absolutes—són arreconats. Són massa difícils. Són més fàcils aquestes mistificacions sense mèrit i sense tradició flamenca, que són el *fandanguillo* i la *milonga* americana. La galeria detesta la sobrietat. La galeria prefereix aquestes enlluernadores filigranes de *tenorino*. I els cantadors, encantats que se'ls exigeixi el mínim esforç, donen per la banda a la galeria. Vallejo ja canta tangos. Quin horror! Que això ho faci el decadent Niño de Marchena, encara... Però el gran Vallejo!... Només queda la vella guàrdia. La Niña de los Peines i l'ignorat Manuel Torres, el gran solitari de Sevilla, el gran sobri, que a Madrid fou conscienciosament esbroncat per tota la caterva indocumentada de partidaris dels actuals *niños*, efeminats i impotents.

Tot això ens va dient l'Escudero, després de sortir de Can Juanito El Dorado i anant a La Castellana. Allà, li preguntem pels seus èxits per Europa. Pertot arreu és rebut apoteòsicament. L'Escudero té un bon públic. No el públic de La Argentinita, esnob i cosmopolita, sinó un públic selecte, d'*élite*. Artistes i literats són els seus més fervents admiradors. Aquest hivern va donar un concert en el Cicle Espanyol de la Sala Pleyel de París. Darrerament va actuar a l'Hipòdrom de Londres, en una vetllada organitzada en memòria de la Pavlova. Ell fou l'únic artista, aliè a la companyia de la gran dansarina, que invitaren. La Pavlova l'admirava tant! Fou una vetllada memorable. Hi havia tota l'aristocràcia de Londres. Va tenir un gran èxit. I això l'afalaga. Perquè és el que ens diu: «Al lado de estos bailarines rusos, con tanto lujo y tan técnicos, es muy peligroso, entre treinta artistas y una gran orquesta, salir dos tíos vestidos de negro con una guitarra y secos como palos.»

Després Kovno, Riga, Reval... Oslo, Amsterdam, Ostende... Aquells públics, ordinàriament tan freds, l'aplaudeixen rabiosament. I li fan repetir els números tres vegades. I Ginebra... Sempre amb èxit. I actuant sempre en els teatres de més categoria. Teatres d'òpera, generalment. Ara, torna a Amsterdam. I després a Berlín, a la Gran Opera, en una festa que organitza una societat anomenada Amics de la Pavlova... I aquest mes, ha d'anar a Nova York.

A desgrat de tot, però, l'Escudero està amargat. Voldria triomfar a Espanya. L'any passat, Madrid no el va tractar gaire bé. No el va compendre. Barcelona ja va ésser tota una altra cosa. Va anar millor. Adora Barcelona, que troba molt més viva que Madrid.

«Estas cosas y otras que yo hago por el mundo—ens diu, entristit—no lo saben en España, ni se ocupan. En cambio, cuando se trata de cualquier furcia, se alborotan todos los periódicos. Da asco...» I té raó. Les revistes illustrades madrilenyes *jalean* inlassablement, amb gran reforç de fotografies i comentaris excessius, tota mena d'inofensives cupletistes i *vedettes* de revista, que quan les veiem ací, ens cau l'ànima als peus. I en canvi de l'Escudero, d'un home que no es cansa de donar a conèixer pel món les coses d'Espanya, ningú no en parla. Si *Ahora* o *Crónica* s'ocupen d'ell alguna vegada, és quan publiquen algun article d'un corresponsal de Londres o de París. Mal país. El cas de Picasso i de tants d'altres s'està reeditant constantment. Fora d'Espanya, tothom els considera unes celebritats. A Madrid, ni n'han sentit a parlar mai.

SEBASTIÀ GASCH

L'APERITIU

La cuina dels sentiments. — Nosaltres, tan carregats de dinamisme i de samarretes en forma de màquina calculadora, que anem somiant en guerres de sucre candi i en senyoretes de cautxú que ens resolguin el problema de la felicitat eterna, resulta que de modern només en tenim l'encenedor automàtic i el tuf de la tinta del diari que acabem d'adquirir. En realitat, som si fa no fa com els nostres besavis i com els llunyans fundadors de la nostra actual societat de culs de cafè, que, segons afirmen els que es dediquen a la prehistòria, portaven una gran col valenciana lligada amb un cordill damunt dels ronyons com a única indumentària. Pot canviar si voleu la forma del coll planxat, però ni la respiració pulmonar, ni els somriure dels orangutans i de les dansarines han sofert grans modificacions d'ençà que els homes varen tenir quatre dits de cultura.

Avui dia, els literats i els artistes en general, per veure si poden trobar una cosa nova de debò que caracteritzi la nostra època, es dediquen a fer la guerra als sentiments. La literatura, encara que sigui una cosa tan desprestigiada com es vulgui, és encara allò que pesa més en la vida dels homes i les dones; algú creurà que pesen més els grans *gangsters* de la finança o les fàbriques de gasos asfixiants, el que creu això és un càndid. Totes les coses que es fan en el món d'una certa importància, es fan per reaccions de caràcter literari. Aquestes reaccions van a matar la vida sentimental, encara que ben inútilment.

Els sentiments ens separen dels altres animals. Jo he observat molts insectes, molts ocells i molts gossos de totes les castes, i estic segur que no tenen sentiments de cap mena. En canvi, no he trobat cap home ni cap dona sense sentiments. El que em costarà una mica d'esbrinar, és si els sentiments han creat la literatura, o si ha estat la literatura la que ha creat els sentiments; és igual, perquè si anem a mirar aquesta qüestió de qui va ésser primer, no té cap importància.

Es curiosa la manera com la literatura ha anat administrant els sentiments; en els temps antics, la literatura era simplement biològica, i es donava vergonya d'ésser sentimental. Només els poetes lírics, i encara d'una manera molt dissimulada i molt correcta, ensenyaven l'orella i deixaven treure una mica el nas als sentiments abrigats per una bufanda de retòrica.

Va venir la literatura moderna, que és la que es va inventar Rousseau i de la qual encara anem menjant tots plegats, i aleshores els sentiments varen ésser servits a les dents de les persones més refinades i de les persones més insuficients que sabien llegir i escriure. Els sentiments es servien crus i s'explotaven totes les espècies existents; allò que abans només era fonedís i de la vida privada, va poder tenir una existència literària, pública i duradora.

Els homes hem viscut entusiasmats durant molts anys dintre d'una mena de concurs de natació sentimental; no ens hem estat de res. Els grans sentiments familiars, els grans sentiments patriòtics, els grans sentiments religiosos, els grans sentiments eròtics i els grans sentiments inconfessables s'han passejat per totes les novelles i per tots els escenaris del món.

Ara estem una mica avergonyits de tanta vida i tanta literatura sentimental. Hem declarat la guerra al sentiment cru, l'hem volgut asfixiar, i no ho hem aconseguit; l'única cosa que hem fet és coure el sentiment, però sense matar-lo, el sentiment cuit ens sembla perfectament acceptable. Aquesta cuina, completament cerebral, no és a base de matèries grasses truculents i alcohòliques com la cuina francesa. Es una cuina tota feta amb drogues d'humor.

Ara, per exemple, he vist dos films. Un és *Marroc*, per la Marlene Dietrich; l'altre és la magnífica creació de René Clair que es diu *El milió*. Aquests dos films són dos productes bons, però són també vulgaríssimament literaris. Vull dir que són dues de tantes expressions sense importància de l'atmosfera literària que vivim; sense la literatura antisentimental, aquests films i moltes altres coses no podrien existir. Marlene Dietrich canta en *Marroc* un vals de l'època que jo anava a estudi; la manera com l'extraordinària actriu «presenta» la cançó, és potser el més interessant del seu film. Vol donar una sensació sentimental, però una sensació sentimental intelligent, que és igual que dir una sensació antisentimental; la cançó, tan tronada, tan pansida, tan trista com es vulgui en el seu estat cru i sense condiment, guisada en el film per la senyora Dietrich agafa unes proporcions monstruoses, d'un sentimentalisme inconfessable. El mateix passa en l'humor carregat d'intelligència i de mitges rialles de René Clair. Tot el sentimentalisme del teatre de cartó, de la cosa que ja no s'aguanta crua, que René Clair intenta analitzar pel procediment d'un humor calculat fins al mínim detall, es converteix en un sentimentalisme nou, digestiu i fresc.

La literatura de la nostra època, fixeu-vos-hi una mica, tendeix al que tendeixen els moments citats d'aquests dos films; ens pensem que ofeguem els sentiments, però el que fem en realitat és ingerir-los barrejats amb la droga o la salsa que sigui; nosaltres, com que ens agrada molt fernos illusions, ens pensem que el que ens fascina i ens nodreix és la intelligència inventora de la salsa o la droga, però en realitat l'únic que ens aguanta de debò és el sentiment, tan maquillat i tan rostit com es vulgui.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

J. ROCA

EL JOIER DE LES CREACIONS EXCEPCIONALS

Rambla del Centre, 33 • Passatge de Bacardí, 2

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 °/₀ DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

ABRICS
COM ELS DE MIDA

Abric reclam.	a 45	pessetes
Abric xeviot novetat . .	» 90	»
Abric xeviot extra . . .	» 125	»
Abric Austràlia superior.	» 150	»
Abric esport folro gamusa	» 175	»

La millor col·lecció :: Els millors preus
Confecció insuperable :: Folros superiors

F. VEHILS VIDAL

7, Plaça Universitat, 7

(c) Ministerio de Cultura 2006

UNA VIRADA CAP A LA DRETA

Les eleccions angleses

Era previst que les eleccions que s'han fet a Anglaterra el dia 27 donarien el triomf al Govern nacional format pels amics de MacDonald, separats del partit laborista, els conservadors i els liberals que no han obeït el grup lliurecanvista i ortodox de Lloyd George. Però només els jugadors més atrevits es varen arriscar a jugar fort a favor del Govern nacional acceptant com a punt de partida una majoria superior a dos cents llocs. Per aquest sistema els conspicus del partit conservador, i sobretot

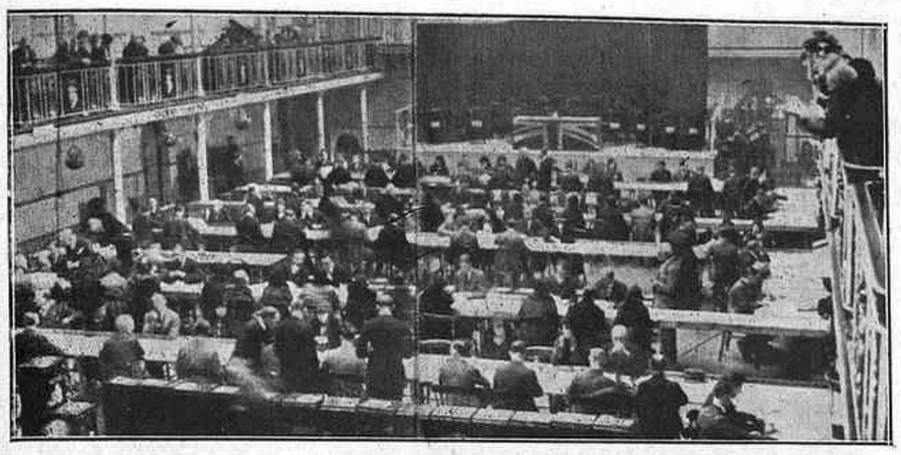

Una oficina d'escrutini en les passades eleccions

els laboristes que tenien dades per calcular la magnitud de la derrota, han guanyat veritables fortunes. Es diu que un botiguer ha percebut 40,000 lliures esterlines i que lord Rothermere n'ha cobrat 70,000. Es jugava amb més passió que si s'hagués tractat del Derby o de les regates Oxford-Cambridge. Les eleccions tenien un gran interès d'espectacle. Els resultats han estat al nivell de la magnitud de la batalla. 556 conservadors i 59 de l'oposició entre laboristes, liberals i diversos, entre aquests ni un comunista.

El dia de les eleccions va comparèixer el *fog*, la boira, que era tan espessa que obligava els automòbils a circular amb llum. La bòira s'estenia per tot Anglaterra. Els autos arribaven a les portes dels collegis com fantasmes. Els grups semblaven immensos. MacDonald, malgrat el fred intensíssim, va recórrer una altra vegada una gran part del districte de Seaham, en cotxe descobert, precedit per un camió des d'on, en arribar a la plaça, un altaveu poderosíssim anunciava la presència del cap del Govern amb aquestes paraules: «Heus ací el Primer ministre. Veniu a milers a escoltar-lo.» Els antics amics de MacDonald el combatien enèrgicament, però no es feien gaires illusions i els pessimistes comparaven la situació política amb el *fog*.

Realment, la situació, malgrat la victòria enorme del conservadorisme o de l'antisocialisme, no és pas ben clara. Molts diaris imparcials s'han lamentat de l'escàs nombre amb què comptarà l'oposició parlamentària, tan exigua que gairebé serà ineficient. El control liberal i laborista ortodoxos es pot dir que no existeix. Davant d'una majoria de 556 llocs en una Cambra de 615 és impossible fiscalitzar i actuar útilment d'«oposició de Sa Majestat».

Les causes de la derrota dels laboristes són múltiples. La més grossa és el convenciment, just o injust però cada dia més fort arreu d'Europa, segons el qual el socialisme actua dintre l'Estat burgès com a ferment de dissolució. D'aquest punt de partida se'n treu la conseqüència que el socialisme és un mal administrador. Si aquesta teoria s'estengués, veuríem una gran reculada del socialisme a tots els països i el moviment antisocialista s'accentuaria cada vegada que es presentaria un conflicte econòmic o financier. A França va passar una cosa semblant quan es féu el Cartel entre els radicals i els socialistes, i a Alemanya en iniciar-se la crisi financiera i econòmica es donà la batalla política contra el socialisme que avui només conserva el baluard del Govern prusià. Com a element administrador, el socialisme reformista i aburgesat, que sap portar calça curta a Anglaterra, ostentar títols de lord i doblegar l'espinada als salons del palau de Buckingham, ha perdut el crèdit i aquest és el seu punt flac. Es un fet que bon punt ha pujat el Govern nacional, del qual encara que hi hagi MacDonald i els seus amics n'ha estat arreconada la doctrina socialista, el nombre d'obrers sense feina disminuïa de 30,000 cada setmana. Es clar que la causa de la minva dels sense feina cal cercar-la únicament en l'abandó del patró or, o sigui en la baixa de la lliura esterlina.

Una altra de les causes d'aquest desplaçament enorme de vots ha estat la balançada del sufragi femení. Encara que a Anglaterra el cens presenta una diferència de més de tres milions de dones entre una població de 44 milions d'habitants i que, per conseqüent, el nombre d'electores és superior al d'electors, cal comptar amb el factor nervis i amb la manera de reaccionar d'una massa que es mou al voltant de les necessitats materials immediates. Si poguéssim tenir una estadística de votants, ens adonaríem que les dones varen jugar una mala partida a les esquerres.

Però la causa decisiva de la derrota laborista cal cercar-la en el sistema electoral majoritari i en la circumstància que aquestes eleccions hagin estat una lluita entre socialistes i antisocialistes, mentre que les darreres havien estat triangulars. Els treballistes han obtingut poc més de 6 milions i mig de vots contra 11 milions i mig dels conservadors. El partit laborista ha perdut en total per més d'un milió i mig de vots, o sigui un vint per cent, però na perdut un vuitanta per cent de llocs a la Cambra dels Comuns. Els liberals han lluitat molt per la reforma del sistema electoral. La paga que el grup de Lloyd George esperava treure del seu ajut al Govern laborista era la reforma electoral, la representació proporcional. Però els partidaris del sistema majoritari, sobretot quan guanyen, alleguen que val més mantenir el sistema que permet l'adveniment de governs forts que construir un mapa polític exacte del país.

Les conseqüències d'aquestes eleccions poden ésser incalculables. De moment, degut a la baixa de la lliura i a les lleis proteccionistes, es refarà la indústria anglesa, amb perjudici de l'exportació de França, que és el gran client d'Anglaterra. Des del punt de vista de la política internacional, cal recordar que els conservadors són els que es varen negar a ratificar el Protocol de Ginebra, i és probable que no es prenguin amb gaire entusiasme la Conferència del Desarmament. — T. M.

Londres, 29 octubre.

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'**Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses Nefritis crònica**, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

Viatges Marsans, S. A.

Ramb a Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES I PRESSUPOSTOS GARTIS

Mirant a fora

Les dificultats del triomf

Ramsay Mac Donald era a Seaham la nit del dimarts al dimecres i es va assabentar per la ràdio dels resultats electorals.

I el primer ministre, que té gust a fer l'home de seny, digué abans de ficar-se al llit:

—Un triomf costa molt més d'explotar que una senzilla victòria.

El dictador de la pipa

Stanley Baldwin ha seguit les eleccions amb la seva calma acostumada, tot fumant la pipa. El printing *li donava cada minut els resultats d'una victòria aclaparadora. Tenia la seva dona al costat, vigilant les emocions que la lectura de les xifres feia traslluir en la cara del ministre. Primer anguniós, després content, després entusiasta i, finalment, contrariat.*

—Què us passa, Stanley?

—Estic pensant que un parlament sense oposició no és un parlament. Digueu-me la veritat: faig cara de dictador, jo?

Genealogia

París està ple de nobles indis vinguts a Europa en ocasió de la Conferència de la Taula Rodona. Un d'ells—un marrajà, pel cap baix—va a veure un amic seu a l'Hotel Jordi V. Li expliquen el camí. Però l'home s'equivoca i es fica a l'Hotel del Príncep de Galles. El porter, solemne com un generalíssim, li diu:

—No és aquí, senyor, sinó aquí al davant. Aquí, és el fill.

Al Capone, encara

Feia setmanes que les cròniques judicials dels diaris i els telegrames de les agències havien tornat a posar Al Capone al primer pla de l'actualitat, amb motiu del procés del célebre bootlegger *per ocultació de beneficis.*

El procés ha acabat amb onze anys de presó i 50,000 dòlars de multa. Aquesta sentència, inesperadament severa, ha commogut els enemics i tot del condemnat. Mentre el jutge llegia els cinc delictes i les penes corresponents a cada un, Al Capone perdia el domini de si mateix per acabar amb una crisi de furor, que es traduí, per exemple, bolcant una galleda d'aigua als peus d'un repòrter que volia fotografiar-lo.

Un cop a la cella, s'amansí. Ensenyant un feix de bitllets de banc, digué a un codetingut, malfactor de menor quantia:

—No t'amoïnis. Encara tinc diners i influència i et prometo que aviat sortiràs.

I les agències nordamericanes han cablegrafiat aquestes paraules a tot el món.

Renyina

Pierre de Nolhac, de l'Acadèmia Francesa, ha tingut sempre una viva amistat envers Itàlia, extensiva de vegades al règim feixista i tot. Itàlia li ha correspost amb tot de distincions i honors.

Darrerament, a la Revue de Paris, *Nolhac ha publicat una mena de fantasia política i literària. L'autor suposava un somni, en el qual veia Mussolini assassinat, una revolució a Roma, el papa havent de fugir del Vaticà i refugiar-se a Avinyó, primera etapa de la seva installació a Amèrica. Es clar que tot això passava en un futur indeterminat: el papa no es deia pas Pius XI, sinó Pius XII.*

Però la facècia no ha estat del gust dels italians. Almenys Il Soleo fascista *diu, en la seva ressenya de les festes en honor de Petrarca, celebrades el mes passat a Arezzo:*

«El Comitè de les festes de Petrarca ha tramès als diaris, dactilografiada, l'ordre dels Treballs del Congrés petrarquesc. L'hem llegida, i en el programa del primer dia, després de les paraules «Inauguració del Congrés en la sala dels Grans *del palau provincial, discurs del senador Guido Manzoni», ens hem adonat d'un minuciós tatxat. Tafaners que som, hem volgut saber què deia a sota, i hem pogut llegir-hi: «Lliurament pel podestà de la* charta civitatis *a Pierre de Nolhac.»*

Les profecies de Wells

El conegudíssim escriptor anglès es troba en aquests moments a Nova York, preparant la representació d'una nova obra seva, d'abast sociològic, ja que tracta del treball, de la riquesa i de la felicitat de la humanitat.

Naturalment, els periodistes l'han sotmès a tota mena de preguntes. Wells no ha dissimulat el seu pessimisme. Preveu una nova guerra per molt aviat, en la qual pendria part tot el món. Per escreix, preveu—cosa que, després d'aquesta guerra, és una superfluïtat dir-la—una exasperació de la crisi econòmica. En una paraula, l'esdevenidor li sembla apocalíptic. «Però—afegeix—Anglaterra no té res a témer, perquè no és un país revolucionari.»

El pessimisme de Wells és un pessimisme d'ús extern.

Historieta escocesa

Jimmie és un home al qual agrada estar segur de les coses. Per comprovar si és certa la tradicional avarícia dels escocesos, agafa el tren de Glasgow, se'n va a la cantonada de Blueberry Lane i de Kingsley Street, i deixa anar una peça de mig penic, per veure si tot d'escocesos s'hi tiren damunt i es barallen per heure-la. Però no passa res d'això.

A la nit, al club, Jimmie explica la facècia a uns amics escocesos i conclou:

—Totes les historietes escoceses són estúpides i calumnioses!

En acabat de dir això, veu que es queda sol. Tots els amics s'han alçat amb pretextos diferents. Tots se n'anaven a la cantonada de Blueberry Lane i Kingsley Street...

EL PROXIM ORIENT

La restauració del Califat

Els diaris d'aquests dies han publicat un telegrama de Jerusalem dient que aviat hi arribarà Abdul Medjid per assistir al Congrés musulmà en el qual serà proclamat Califa.

La nova ha sorprès els que ja havien oblidat la promoció del mateix Abdul Medjid al Califat en 1922 i la seva deposició en 1924 per abolició del Califat decretada per l'Assemblea d'Angora.

Per contra, el telegrama no ha sorprès els assabentats del descontent que en tot el

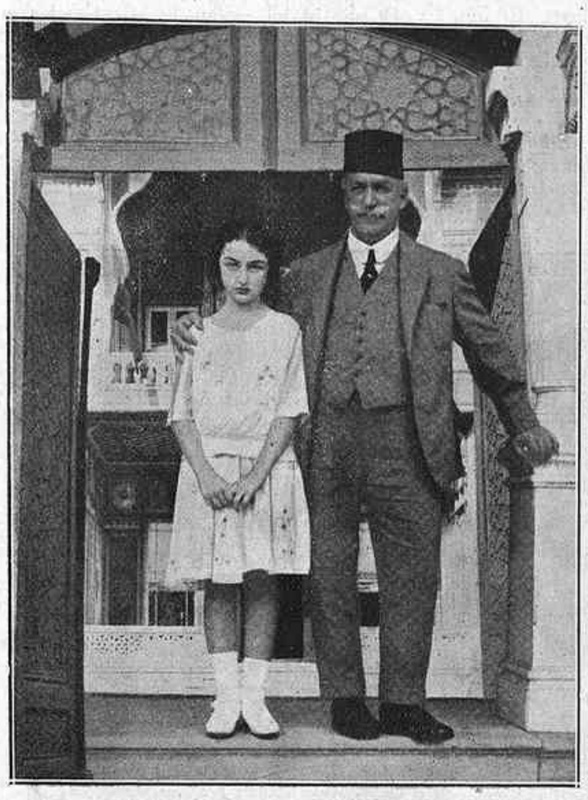

Abdul Medjid amb la seva filla Duzru Chehvas (Perla Imperial)

món musulmà féu néixer la mesura de Mustarà Kemal, mesura que deixava sense unitat de direcció espiritual una munió de dos cents milions de creients.

Les protestes sordes aixecades pel decret d'Angora anaren cristallitzant, fins a convertir-se en un corrent subterrani que recollí els desigs de la restauració del Califat.

Ja és sabut que els musulmans no fan gaire soroll en les propagandes i en l'organització dels canvis polítics o religiosos, i no és fàcil endevinar el que es proposen, fins que el seu projecte és madur.

Per això, tot fa suposar que, si creuen arribada l'hora de tornar a tenir Califa constituït en el Cap espiritual de tots ells, el proclamaran els representants de tots els països mahometans sense fer cas de les disposicions de Mustafà Kemal. Cal dir que entorn d'aquesta suprema jerarquia de la religió musulmana hi ha una confusió que afavoreix la ignorància del món occidental en aquesta qüestió.

L'absència d'un sacerdoci ben caracteritzat i la manca d'estudis que illustrin la creença i conservin el ritu, produeixen aquesta confusió doctrinal sense gaire disgust del musulmà, el qual ja supleix per un fervor instintiu els coneixements religiosos que puguin mancar-li.

Per altre cantó, els mahadis d'Egipte, els emirs de Còrdova i els soldans turcs han tingut interès a fomentar aquesta confusió, gràcies a la qual ells han pogut abrogar-se el títol de Califa i aureolar la força dels seus exèrcits amb el prestigi religiós.

* * *

Mort Mahoma l'any 632, els seus companys sentiren la necessitat que un d'ells succeís el Profeta i dirigís l'expandiment de la religió amb autoritat que tots devien acatar. Convingueren que el Comanador dels Creients reuniria cinc condicions: saviesa, honradesa, aptituds, salut d'esperit i de cos i pertànyer a la tribu de Koreix, com el Profeta.

Els candidats foren tres: Alí, marit de Fàtima, única filla legítima de Mahoma; Omar, braç executiu del Profeta, i Abu Bekr, pare d'Aíscia, la muller preferida del fundador.

Fou elegit Abu Bekr, i malgrat que Alí es sotmetés per força, una part dels adeptes reivindicà els millors drets del marit de Fàtima.

Abu Bekr morí l'any 634 i designà per successor Omar, el qual conquerí Jerusalem i edificà la Mesquita, que avui encara ocupa una part del lloc en què Salomó edificà el Temple.

Assassinat en 644, el succeí Otman, antic secretari de Mahoma.

Otman fou assassinat en 658 i finalment Alí obtingué el Califat.

Assassinat també Alí en 661, el seu fill Hassan fou obligat a renunciar tota pretensió dinàstica per Mohawiah, de la família dels Omniades, el qual prengué el títol de Califa, el féu hereditari, i traslladà la seu del Califat de Medina a Damasc.

* * *

Llavors fou intentat el que ara resultaria amb la proclamació d'Abdul Medjid: desvincular el Califat del poder civil, conservant algun membre de la família de Mahoma l'autoritat religiosa, però Mohawiah absorbí els dos poders.

L'any 750, el tretzè Califa Omniada, Meruay II, morí en la sublevació d'Abul-Abbas, descendent d'Abbas, oncle de Mahoma.

Els prínceps Omniades es sotmeteren, però Abul-Abbas els convidà a un banquet i els féu assassinar, servint el munt de cadàvers, cobert amb tapissos, de taula.

D'aquesta manera la família dels Abàssides recollí en l'assassinat el càrrec suprem que també per l'assassinat havien perdut.

* * *

El Califat dels Abàssides, que prengué per capital Bagdad, constitueix un dels moments de màxima esplendor de la Història. S'estén de l'any 750 al 1258 en què els tàrtars, manats per Hùlagu Kan, s'apoderen de Bagdad i la lliuren a un saqueig de quaranta dies en què moriren 200,000 habitants, entre ells el Califa Mostasem i la major part de la seva família.

Llavors fineix el Califat autèntic, perquè ja no es torna a complir la cinquena condició: pertànyer a la tribu de Koreix.

De la matança dels prínceps Omniades en 750 se'n salvà un, Abderraman, el qual fugí a l'Africa, on visqué obscurament, i a l'Andalusia governada per emirs dependents de Damasc. Allí reuní adeptes, s'apoderà de l'Emirat i establí una dinastia Omniada, però reconeixent certa unitat a l'Islam i sotmetent-se a l'autoritat — especialment a la religiosa —del Califa d'Orient.

Dos segles més tard, el vuitè Emir, Abderraman III, es proclamà Califa i prengué els títols d'«Iman» i «Defensor de la Llei de Déu».

L'esplendor del seu llarg regnat (912-961) consolidà Còrdova per seu d'un Califat independent, el qual durà fins l'any 1031, en què fou deposat Hixem III. Llavors els fragments del Califat es convertiren en els regnes dels Taifes i el Califa es refugià al costat del Walí de Lleida, on morí en 1936.

* * *

De les lluites entre Abàssides i Omniades se n'aprofità l'aventurer Obeidallah, el qual, fent-se passar per descendent d'Alí i Fàtima, i per tant de Mahoma, les declarà usurpadores totes dues i es sublevà l'any 909, aconseguint apoderar-se del Nord de l'Africa, on fundà la dinastia fatimita.

El seu descendent Moerlidiuillah prengué el títol de Califa i aconseguí que el reconeguessin Egipte, Síria i part d'Aràbia.

D'aquesta ombra de Califat arrenquen els drets dels soldans turcs, els quals sotmeteren l'Asia Menor, envaïren l'Europa, feren desaparèixer l'Imperi d'Orient amb la caiguda de Constantinoble en 1453 i s'apoderaren d'Egipte en 1517.

El soldà Selim I tractà bé el Califa egipci, el qual, per agraïment o per força, li llegà la dignitat.

Apuntalant-se en els exèrcits turcs, aquest Califat, tot i tenint un origen tan dubtós, influencià tot el mahometisme, especialment durant la puixança de Turquia.

La davallada turca s'accentuà a principis del segle XIX.

Des de llavors el Palau de Constantinoble és teatre d'intrigues de tota mena, algunes de les quals es tornen tràgiques.

En 1861 al soldà Abdul Medjid no el succeeix el seu fill Murad, sinó el seu germà Abdul Azis, però aquest és assassinat en 1876 i el soli pervé a Murad, destronat al cap de tres mesos pel seu germà Abdul Hamid.

Més sortós, el nou Califa regnà fins 1909, en qué fou destronat per la revolució dels Joves Turcs.

Ocupà el soli el germà d'Hamid, Mahomet V, el qual morí en 1918, i fou succeït pel seu cosí Mahomet VI, fill del soldà assassinat en 1876.

Desmembrada i humiliada Turquia, aparegué la reacció nacionalista capitanejada per Mustafà Kemal des del fons de l'Anatòlia, topant amb la nosa del Soldà, el govern del qual era joguina d'Anglaterra.

Sense pensar-s'hi gaire, l'Assemblea d'Angora, el primer de novembre de 1922, destituí Mahomet VI i proclamà la República.

Quant al Califat com autoritat religiosa, el conferí al germà de Mohamet, Abdul Medjid, que fins llavors no havia intervingut per res en la marxa de Turquia.

El nou Califa va ésser revestit del mantell del Profeta, però sense la investidura del sabre, i rebé el títol de Majestat, però no el de Khan.

La seva situació resultà equívoca. Els monàrquics el feien punt de convergència amb esperances de restauració del Soldanat i l'Assemblea d'Angora, dominada pel radicalisme, anà covant la idea de proclamar l'ateisme d'Estat i ferí la susceptibilitat dels creients.

El desenllaç fou l'abolició del Califat per decret del 3 de març de 1924, i expulsió del Califa la mateixa matinada.

Abdul Medjid es refugià a Suïssa i començà els treballs per a reunir un Concili Ecumènic de l'Islam. Això no era cosa fàcil. Anglaterra hauria volgut que el Califat recaigués en un dels seus protegits, i Hussein, Rei de l'Hedjaz, per la gràcia i els diners d'Anglaterra, es proclamà Califa, però el món musulmà no en volgué saber res.

Podria molt ben ésser que ara la diplomàcia anglesa hagués canviat de tàctica i es decidís a ajudar Abdul Medjid a recuperar la seva dignitat per mitjà del Concili de què parlava en 1924.

Jerusalem és un bon lloc per a l'Assemblea. La Mesquita d'Omar té un prestigi extraordinari, i allí tots els musulmans estarien com en terreny neutral sota la vigilància anglesa.

Per altre cantó cal no oblidar que els musulmans de l'India, el nucli més nombrós — 66 milions —, actuen d'instrument eficaç per a contrarestar les actituds antianglesses dels hindús, els seus naturals enemics.

No seria, doncs, res d'estranyar que el Califat es restablís i radiqués a Jerusalem, constituint un altre braç de la política anglesa.

* * *

Escrit ja aquest article, ve de Jerusalem un altre telegrama dient que Haj Amid Eflem, ha convocat el Congrés universal de la religió, el qual serà obert a la Mesquita d'Omar el dia 7 de desembre, per a tractar de la restauració del Califat i dels altres problemes que afecten a totes les gents musulmanes, gairebé tots derivats de la susdita restauració.

MIQUEL CAPDEVILA

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

UN FILM DE HANS SCHWARZ

"La melodia del cor"

Hans Schwarz ens va donar no fa pas gaire un film ben notable amb *Rapsòdia hongaresa*. Contràriament al que molts s'imaginen, aquest film era silent. El que va succeir, és que, llençat quan la primera allau de films sonors, els productors l'hagueren de sincronitzar, a fi de posar-lo a to amb les noves circumstàncies i es trobà que el tema era tan sadollat de musicalitat, que aquella sincronització semblava un complement indissoluble del film original. Tanmateix l'autor s'havia avançat i, intuint les noves possibilitats que aleshores tot just s'anunciaven, havia compost un film que demanava música pels quatre costats.

Ara Hans Schwarz ha pogut llençar-se de ple a la composició d'un film sonor i en enamorar-se d'un assumpte que es situa en el mateix ambient social i per tant folklòric de l'obra anterior, ha tingut, no obstant, el bon encert de no repetir-se. Si l'anècdota que ara ens presenta no ofereix la mateixa consistència d'aquella que sostenia el film *Rapsòdia hongaresa*, en canvi el pur treball de composició és força més interessant.

Com a film parlat, el film és excellent. Hi ha en el diàleg una sobrietat perfectament satisfactòria. Llargs períodes completament silents corren per tot el film i la paraula, sempre que intervé, és justa i precisa. Hi ha un debut contraposant els dos motius fonamentals, el camp i la ciutat, que és un fragment mestre. Schwarz aquí no ha fet sinó restar fidel al criteri que inspirava a un Sternberg *L'àngel blau*.

Com a film sonor, és acceptable. Música agradable que el seu compositor ha tingut el bon encert d'inspirar en el folklore del país, música popular que ha tingut prou qualitat per irradiar al lluny i arribar-nos fins a nosaltres barcelonins. Aquesta música hongaresa que tants mestres, Brahms, Schubert, Strauss, per no citar-ne més, han escampat als quatre vents, ens ha esdevingut quasi familiar; un film que avanci al chor d'aquestes veus és com si anés proveït d'antenes que ataquen la nostra sensibilitat.

El que hi ha és que les excellències musicals no són un criteri per tallar les escenes. Cal respectar el ritme i no hi ha cant ni melodia capaç de justificar la paralització d'un moviment cinematogràfic. Greuge aquest que mereixen quasi tots els films sonors, ja que és evident que per ara encara anem al cinema a veure films i no a sentir concerts.

Hi ha en el film, com ja s'ha dit, dos motius que, contraposats, donen ample joc al treball del cineasta. La ciutat, i en la ciutat la caserna, i el camp, amb l'espectacle del tipisme local i dels treballs agrícoles.

Totes les escenes que es refereixen a aquest darrer motiu són simplement encisadores; quelcom que sembla inspirat del millor cinema rus actual. Hans Schwarz és prou artista per regalar-nos mantes escenes que són estampes del gust més refinat, i encara que regalades, ningú no les titllarà d'inútils. Hi ha o sembla haver-hi la dèria de fer participar les coses i l'ambient en el drama que es realitza en el món invisible de les coses del cor. Si no hi participen de fet, hi ha el sentiment de llur presència espectacular.

Un treball de fotografia perfecte i un art subtil en la faisó d'encadenar les imatges, tot superposant motius paral·lels.

Dita Parlo fa el que pot per fer-nos acceptable el seu tipus de noia que porta la inexperiència de la vida i la candorositat a uns límits un xic inversemblants. Willy Fritsch, amb actituds un xic ambigües en començar. Hom arriba a pensar que som altra vegada enfront del tipus donjoanesc cínic, però després anem veient que no és res d'això.

La melodia del cor és, en fi, un film ben interessant, sobretot per raons de pura cinematografia, un dels millors films que ens han vingut de la Ufa en aquests darrers anys.

JOSEP PALAU

L'arribada de Dita Parlo a Budapest («La melodia del cor»)

PANORAMA

POSTAL DE MARLENE DIETRICH. — Extreuríem essències biogràfiques de la matèria palpitant on resideix la vida. I si Brigitte Helm ens donava una duresa d'alumini, Greta Garbo és feta d'una matèria blana i sensible, a través de la qual hom pot veure les ramificacions elèctriques dels nervis.

Ni artificial, ni hipersensible, Marlene Dietrich resta al centre de l'ambiciosa corba. Humana; brutalment humana. Ella ha refusat el qualificatiu de les agències de publicitat; no, ella no és pas una *vamp*, ella no és pas «la segona Greta Garbo». Hi ha un abisme de distàncies. Hom podria multiplicar matisos divergents.

Greta té un esperit més prim que Marlene. Greta suporta els farbalans de *Romance* i els tons neo-romàntics d'*Inspiració*. Marlene no pot ésser més que una dona del nostre temps.

En Marlene Dietrich sentim la matèria en una proximitat immediata. Hi ha una vibració de narines, un enterboliment de pupilles que ens parla directament a la carn i a la sang. Hi ha un culte físic; fisiològic de la figura. Hi ha «pornografia» en el sentit precís de la paraula. Com canta, en aquella cançó que destarota el professor Jannings, ella és feta des del cap fins als peus per a l'amor. Diguem ara que el panorama eròtic és molt estricte. I no dépassa mai la matèria.

De vegades fa pensar en aquelles Venus tan alemanyes que pintava Lucas Cranach, esprimatxades i violentes; amb unes pupilles clares i tèrboles i profundes, plenes d'una sexualitat aguda i malaltissa, que tenen insòlitament una flor prima, delicadíssima, a la mà. — D. P.

Interiors i exteriors

El cinema té trenta anys de vida: allò que debutà com un innoble «teatre en conserva», té avui un contingut i unes lleis pròpies, i a penes ningú no li regateja el valor d'art a part. I, com a art a part, té mitjans característics d'expressió, regits per una tècnica adequada.

Després dels primers quinze anys de balbuceig, en què els perfeccionaments foren, per dir-ho així, d'ordre exterior, es féu un descobriment: el primer pla (1915), al qual seguí el moviment de la màquina de tal manera que avui, com ha dit algú, aquesta, no clavada ja convencionalment en un lloc, es desplaça per seguir l'acció fins a ésser un personatge del drama.

Aquesta troballa, a la qual ara donem poca importància de tan acostumats que hi estem, marca el progrés més fecund que s'ha fet en la sintaxi cinematogràfica. I no és pas un avenç tècnic, el que el *travelling* ha vingut a dur, sinó que té un enorme interès artístic, que els crítics—no els ressenyaires—de cinema saben posar en valor.

Un altre progrés del cinema, és la seva independització major de la naturalesa, en el sentit de procurar substituir-la sempre que es pugui. Res com l'artificialitat per donar la impressió de màxima naturalitat.

Els tafaners de coses del cinema — no volem dir els que segueixen les xafarderies, sovint inventades per les agències de publicitat, al voltant de les estrelles — segurament deuen recordar amb gust un film alemany presentat a Barcelona la temporada passada. Es titulava *Die grosse Sehnsucht*, però en espanyol, en lloc de la traducció literal: *La gran aspiració*, preferiren titular-lo *¡Atención, cámara!* No era cap gran film, però es veia de gust, tot i no entendre's un borrall dels diàlegs, perquè venia a ésser, en el fons, un documental de com es roda un film sonor, documental amenitzat per una anècdota juxtaposada amb traça. Per aquest caràcter de documental és per què dic que els tafaners del cinema el deuen recordar.

En aquest film hi havia una escena aparentment d'exterior: els operadors filmaven un duo d'amor entre arbres. Tot d'una, el director feia aturar la filmació: faltava un arbre al decorat, i un tramoista venia a col·locar-lo al lloc pertinent, amb gran sorpresa del públic.

Doncs bé: és incomptable el nombre d'escenes que, en ésser projectades, semblen d'exterior i són realment fetes dintre un *studio*. Per exemple, les escenes de carrer de *Sous les toits de Paris*, per a les quals René Clair necessità complicadíssimes installacions de presa de vistes.

Això no és cap secret per ningú, i en revistes especialitzades no és rar de trobar fotografies del curs d'execució d'alguns films, les quals ens fan aparèixer més deliciosament ingènues les frases que—encara!—es pogueren sentir fa poques setmanes en ocasió del Congrés hispano-americà de Cinematografia: el nostre paisatge, el nostre cel, la nostra llum, etc., etc., per acabar reconeixent la necessitat d'implantar i protegir la producció nacional.

Si els ben intencionats panegiristes de les condicions naturals de Catalunya haguessin de dirigir films—pensàvem—es trobarien en una situación ben curiosa: disposarien, cal creure-ho, dels aparells més perfeccionats de pendre vistes i de captar el so, però aquests aparells serien manipulats amb un esperit de vint-i-cinc anys enrera, quan calia comptar amb el sol i altres elements de difícil comandament.

Es ja sabut que els «exteriors» pròpiament dits, cada dia són més rars: resten en alguns documentals i en ben comptades ocasions. — W. R.

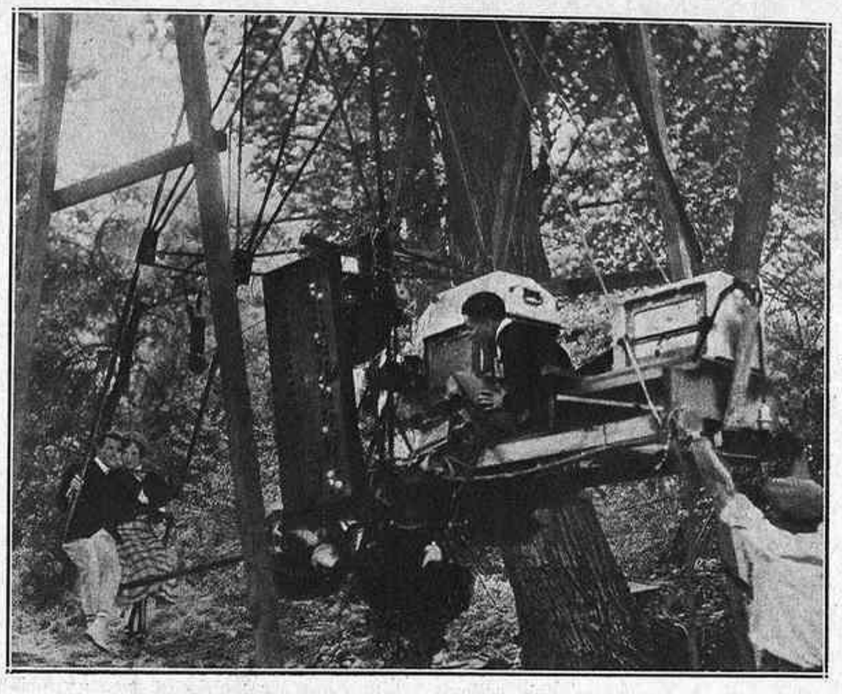

Presa de vistes per a un film M. G. M.

Un film d'avantguarda

Melodie des Herzens

(Melodia del cor)

Una producció de Hanns Schwarz amb Dita Parlo i Willy Fritsch inspirada en el folk-lore hongarès, amb música de Werner R. Heymann en el

LIDO CINE

a partir del 2 de novembre

Preu únic, 2 ptes.

A riure toquen...!

STAN LAUREL OLIVER HARDY

que en la seva divertida paròdia de «EL PRESIDI»

DE BOTE EN BOTE

EN ESPAÑOL

estan fent desternillar de riure a tothom

Vegeu-los avui i tots els dies al Saló

FANTASIO

AVUI AL

TIVOLI

1.000.000

que produirà

15.000.000

de pessetes en metàl·lic i altres tantes de satisfacció i optimisme als 60.000 primers espectadors d'aquest film de

RENÉ CLAIR

★★★

Seleccions Filmòfono

Distribuïdors: Febrer i Blay

El sentit crític del públic

CONCURS

"Marruecos"

1000 PESSETES

de premis a les tres millors crítiques

Primer premi: 500 ptes.
Segon premi: 300 "
Tercer premi: 200 "

Per detalls, demaneu les bases del concurs a

COLISEUM

AVUI AL

Fémina

WILLIAM HAINES amb Mary Doran, etc.

TODO POR EL AIRE

Producció còmic-dramàtica

M. G. M.

Les discussions suscitades per

Marruecos

són la millor demostració que no es tracta d'una cinta vulgar. Vègui-la avui a

COLISEUM

INTÈRPRETS:
MARLENE DIETRICH,
GARY COOPER Y MENJOU
Direcció: Josep Von Sternberg

ES UN FILM PARAMOUNT

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

MME. PIERAT A NOVETATS

"Amphitryon 38"

Madame Piérat, que ja és, com si diguéssim, de casa, ha tingut aquest any l'amabilitat d'oferir-nos l'*Amphitryon 38* de Giraudoux, que, com tothom sap, és un dels èxits més ressonants del teatre francès d'aquests anys darrers.

El primer dia va donar-nos *La Raffale*, de Bernstein; una ruïna que serviria de fita per recordar, a qui ho oblidés, que el temps passa, i no passa en debades. *La Raffale* representa una època i un estil pretèrits. Aquests conflictes falsos no diuen res a la sensibilitat de l'espectador d'avui; l'habilitat de l'autor fa ressaltar encara més l'artificiositat del tema. Uns moments de dramatisme vibrant, i apareix el talent veritable de Bernstein. Però el conjunt produeix més aviat una impressió penosa.

* * *

El cas de Giraudoux és un dels més interessants de la literatura francesa contemporània. Fou una sorpresa per a molts el triomf de Giraudoux en el teatre, primer amb el *Siegfried*, després i sobretot amb l'*Amphitryon 38*. A priori ningú no hauria gosat assegurar que el talent espiritual, refinat i culte de Giraudoux seduís el públic del teatre del nostre temps. Cal fer la salvetat que París, on passen aquestes coses, compta amb una selecció nombrosa. Però no cal oblidar que després de cavalcar triomfalment sobre dues o tres temporades parisenques, l'*Amphitryon 38* ha vist repetir-se a la llibreria l'èxit de l'escenari.

Hi han ajudat un bon tros els adversaris. Perquè cal recordar que Giraudoux és un escriptor d'aquells que fan pinya al seu entorn, i això sempre determina la creació d'una pinya enfront. A Giraudoux ningú no li nega el talent original ni la gràcia. Però molts li combaten les orientacions de la seva obra; d'altres—els menys—li discuteixen la manera d'expressar les seves intencions. Són punts de vista i, per tant, tema de polèmiques literàries. A l'entorn de Giraudoux se n'han sostingudes moltes. Alguns el creuen un clàssic. Però el qualificatiu que apareix més freqüent, i que ja prové dels comentaris a les seves novelles, és el de preciosista. Giraudoux, en efecte, és un estilista de l'enginy, a la manera abundant però cenyida. Un fantasista, un creador, un màgic de la paraula, això se li diu segons el grau de simpatia. L'important és saber si el preciosisme de Giraudoux és la part accessòria de la seva obra, i si en el seu fons no es troba alguna cosa substancial i perdurable que seria el seu lirisme, d'una banda, i d'altra banda la intenció moral que amaga la seva sàtira. Aleshores sí, Giraudoux seria un clàssic.

Es pot dubtar que, sense aquests valors

Jean Giraudoux

més sòlids, plenament representats en el segon i el tercer actes de l'*Amphitryon 38*, el simple preciosisme estilístic, l'enginy pur de Giraudoux aconseguissin fer les seves obres més que momentàniament agradables. Perquè Giraudoux té gairebé sempre una aparència de frivolitat, fins en l'*Amphitryon*. El seu tema és etern: els sentiments, les passions, el pensament dels homes. Però sempre llisca per la superfície; es detura en el foc d'artifici de la paraula i no aconsegueix el fons. El salven d'ésser trivial una fina sensibilitat poètica i una aguda perspicàcia satírica. Un professor d'estètica diria que és un talent secundari. Sempre és aventurat predir la sort futura d'un artista. De moment, es pot assegurar que certs valors anomenats secundaris han passat a la posteritat. Sens dubte hi passarà Bernard Shaw, que Giraudoux deu conèixer molt bé, encara que els crítics francesos no ho vulguin descobrir.

El triomf de l'*Amphitryon 38* en el teatre és especialment remarcable perquè l'obra conté el menor nombre possible d'elements estrictament teatrals. Això ensenya, una vegada més, que el talent té sempre totes les perspectives obertes. Hom pot imaginar-se una representació dels *Diàlegs dels Déus* de Llucià de Samosata. L'*Amphitryon 38* resulta a estones una cosa així, d'una arbitrarietat deliciosa, que escandalitzaria un crític excessivament formalista.

Una impressió personal: l'obra ens va produir més efecte llegida que en la representació. Poden haver influït en aquesta impressió detalls accidentals. La sala del Novetats és enorme; una obra així requereix una sala petita i plena; també exigeix una cura molt atent de tots els detalls accessoris de la representació, que donen el relleu adequat a les finors del diàleg. Ja comprenem la dificultat d'improvisar el muntatge d'una obra per una sola representació. Repetim-ho: ens en fem càrrec, però és trist, precisament perquè és inevitable. La buidor de la sala, la polsera del decorat, tenien un aspecte desolat, irremisiblement provincià, que va aigualir-nos una mica el goig de veure l'*Amphitryon* i el de veure la senyora Piérat fent una Alcmena femenina, sensible i teatralment depurada.

E. NICOL

LA MUSICA

Novetats de la setmana

Aquesta setmana ha resultat fecunda en esdeveniments musicals; dues obres de dos compositors de les promocions darreres ens han indemnitzat a bastament d'una certa monotonia dels programes de concert.

Els dos compositors es diuen Ricard Lamote de Grignon i Robert Gerhard; les obres, un *ballet* anomenat *Un prat*... i unes harmonitzacions de cançons populars catalanes: dintre llur modernitat no podríeu trobar composicions més diferents ni més personals: Robert Gerhard presenta l'epigrama, nerviós, sec, punxegut; Ricard Lamote ens dóna una música fluent, abundosa, desenvolupada, orquestrada amb una sàvia densitat; amb una cura del detall i del color portada fins a la miniatura.

Un prat demostra les grans condicions de Ricard Lamote per a la música de teatre; no hi ha compàs que no porti associada una imatge plàstica tendra o grotesca; particularment és remarcable, dels fragments que escoltàrem el final, amb la seva gràcia, el maneig dels contrabaixos i les percussions, i el domini contrapuntístic de l'estil, dens i dinàmic.

Les cançons catalanes amb harmonies de Robert Gerhard resolen un problema musical ple de complicació. Una melodia absolutament diatònica passa a través d'un cos harmònic sovint atonal: ni ha d'aparèixer mai amalgamada amb l'orquestra, perquè perdria sentit; ni tampoc ha de contradir-se amb la música que l'acompanya.

Per fer-ho veure més clar al lector, posarem com a exemple la combinació d'un recitat parlat amb una peça de música: el recitant parla mentre van seguint-se els compassos del petit poema musical que coincideix amb la recitació *només* en un pla conceptiu, sense que hi hagi més barreja que la del *sentit* de les dues coses: lletra i música.

Però en el cos d'aquesta composició de Gerhard el parlat ha de substituir-se per una tonada de cançó popular que es va realitzant *paral·lelament* a la música: independent d'ella quan a melodia; però sempre *correlatiu* amb ella.

Per acabar de precisar, direm que en el món del *concepte*, la melodia popular és anterior a la música de l'orquestra, la qual, en aquest sentit, deriva de la *poesia* de la cançó popular. Hi ha, doncs, subordinació i unitat dins l'obra.

Deixant de banda aquesta qüestió de gènesi, ens cal fer l'elogi d'aquests acompanyaments de Robert Gerhard, tan vius i sensibles, tan aguts i poètics. Cap d'ells no contenia ni més ni menys de sentiment que el de la cançó que acompanyava. Ni era la freda bastida clàssica, indiferent i migrada, simple cadafal de la melodia, ni l'acompanyament romàntic «modernista», emfàtic i desmesurat. Equidistaven de la sequedat i de la noblesa.

R. LL.

Presentacions escèniques

En la represa de les activitats teatrals hem constatat un fet esperançador: una certa dignitat en la presentació de les obres. Es de desitjar que això duri, i que finalment tothom es convenci del rol importantíssim que juga l'escenografia en l'espectable escènic. Convençuts d'aquesta veritat, creiem que val la pena de donar un lleuger cop d'ull a les darreres presentacions d'alguns dels nostres teatres.

Es indiscutiblement Francesc Fontanals el nostre primer escenògraf. En poc temps ha tingut èxits definitius. En la temporada present esmentem dues presentacions justíssimes al Poliorama, i la del Romea que ha merescut també generals elogis. Voldríem nosaltres fer unes objeccions a aquesta darrera, al marc que Fontanals bastí per a *L'hostal de la Glòria*, de Sagarra.

Fontanals en aquest cas ha estat víctima de l'autor. Sagarra no ha assolit mai la unitat en les seves produccions. L'autor teatral va per un cantó i el poeta per un altre.

Comprenem doncs el problema que es posa l'escenògraf davant una obra de l'autor de *Fidelitat*. A qui servirà en el seu treball? Al poeta? Al dramaturg? Fatalment l'escenògraf sensible optarà pel primer, i acordarà el decorat a la versió poemàtica que l'autor dóna del món i de les coses.

Això és el que ha fet Fontanals amb *L'hostal de la Glòria*. El seu decorat té un punt d'ensomni, i està molt lluny de la fesomia grassa i desordenada d'un pati d'hostal català. Es clar que aquesta condició fa que s'adigui perfectament amb el to predominant de la comèdia. Però el mal està en el fet que Sagarra no es manté exclusivament en aquest terreny poemàtic. De tant en tant descendeix a la pura anècdota i parla de Ripoll, del Firal, de les enraonies del mercat i de l'afusellament de Riego. Aleshores el magnífic decorat de Fontanals és completament inservible. No respon a aquesta versió realista, i davant d'ell hom no sap mai a quina hora del dia esdevenen les coses.

Això no és pas una crítica adreçada per nosaltres a l'escenògraf Fontanals. Ja hem dit que havia estat víctima de l'autor. El seu decorat pateix del dualisme de l'obra, car és difícil, per no dir impossible, muntar una escenografia que servís alhora els dos aspectes del Sagarra dramaturg.

Salvador Alarma, escenògraf de fama, ha decorat *Tierra del Fuego*, l'obra de Bartomeu Soler estrenada al teatre Barcelona. Alarma és un home de poques sorpreses, car es manté fidel a una certa tradició escenogràfica, la qual intenta portar damunt les taules el màxim de realisme.

Això és una pura ilusió. Una aspiració completament inassolible.

Cal variar el concepte de realisme aplicat al teatre i a l'art en general. Acceptem que l'obra de Bartomeu Soler és realista, car descriu un ambient i uns personatges sense maquillatges poètics ni filosòfics. Però un autor teatral no calcarà mai la realitat. La farà més perceptible, i si voleu, més real, despullant-la d'infinitat d'accidents innecessaris, que si bé es produeixen en la vida, dalt de l'escenari enterbolirien l'acció. El dramaturg procedeix per eliminació, que molts en diuen estilització, paraula buida de sentit i feta malbé.

L'escenògraf ha de procedir de la mateixa manera. Cal que elimini tot allò que no sigui indispensable, i que distreuria l'atenció dels espectadors. Cal que fixi aquesta damunt el que verament interessa per a l'exacta comprensió de l'obra. Més que explicar, ha de suggerir.

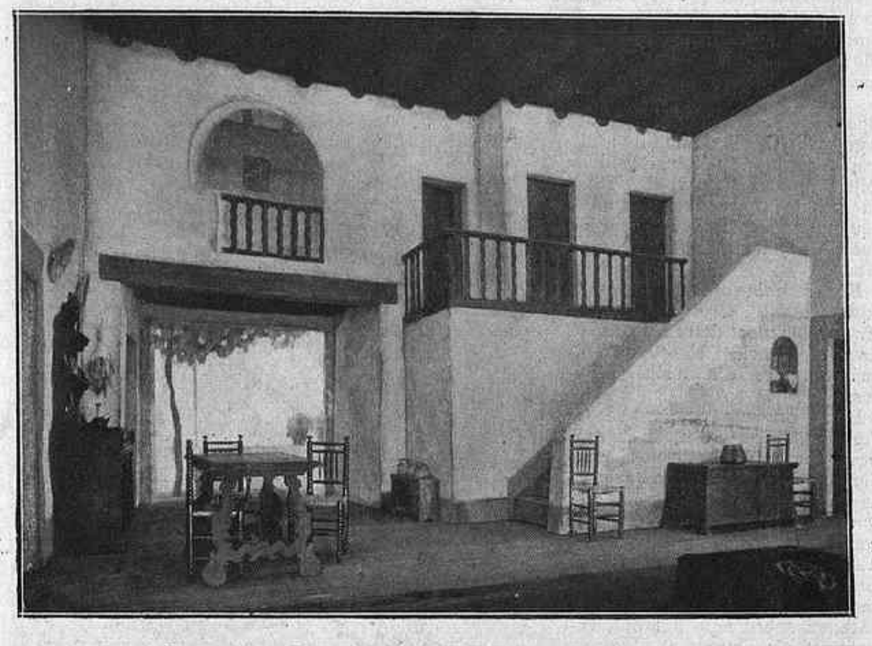

Decorat de Fontanals per a «L'hostal de la Glòria»

Alarma, en *Tierra del Fuego*, ha carregat l'escena d'atuells, de catifes i d'anècdota, en un desig pueril de «fer ambient». I ha espatllat el tercer acte amb una pensada complicada, que obliga l'espectador a trencar-se el cap intentant saber el que passa en escena. I encara hom li apaga el llum!

Al Goya, Burman ha decorat *Un dia de octubre*, de Georg Kaiser. L'escenògraf ha encertat plenament, malgrat que l'especial caràcter de l'obra fes difícil la seva comesa. Perquè *Un dia de octubre* és un drama profundament idealista, no atravessat per cap alenada lírica, ni sonen en l'escena paraules transcendentals. L'idealisme tiva sota l'anècdota. No hi ha ni una paraula sobrera, ni una divagació.

Aquesta aparència lògica encobrint un propòsit romàntic hauria pogut enganyar l'escenògraf. Molts haurien sortit del pas recorrent al saló vulgar i estendarditzat. Burman, en canvi, ha pintat un decorat en el qual l'or, el gris i el negre conjuguen un ambient irreal, cenyit, però, a unes línies concretes. Com en l'obra, no hi ha res confós ni perdut. La seva aparència absolutament normal, no priva que estigui impregnat d'un lirisme dramàtic. La llum ajuda a l'efecte. Kaiser ha trobat en Burman el seu perfecte servidor.

ANDREU A. ARTIS

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

ABRICS
CONFECCIONATS,
SEMPRE
"Sastreria Modelo"
RAMBLA CANALETES, 11

Teatre Català Novetats
GRAN COMPANYIA CATALANA
Direcció: C. CAPDEVILA
Avui tarda: ESPECTACLES PER A INFANTS. L'obra que més aplaudeix i més entusiasma a la quitxalla
El formidable èxit de Josep M. Folch i Torres,
LES ARRACADES DE LA REINA
Nit: TERTULIA CATALANISTA,
L'obra de JOAN MINGUEZ estrenada dimarts amb grandiós èxit
L'HORA DEL SECRET
Divendres, estrena en aquest teatre de l'obra del mestre Angel Guimerà
JOAN DALLA
pel seu creador Jaume Borràs
Es despatxa a Comptaduria

URQUINAONA
Dues setmanes d'èxit de
LO MEJOR ES REIR
per obra de l'atractiu personal de

IMPERIO ARGENTINA
i la gràcia del diàleg de
MUÑOZ SECA
* * *
Es un film "Paramount"

Teatre Català Romea
COMPANYIA VILA-DAVÍ
Avui dijous tarda, a les 5: La revista per a Infants
LES AVENTURES D'EN TITELLETA
Nit, a un quart d'onze. l'obra definitiva de Josep M.ª de Sagarra.
L'Hostal de la Glòria

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

¿Le sería a Vd. agradable poder tomar un purgante de aceite de Ricino, si éste tuviera el gusto de un buen jarabe de naranja?
Pues éste es el aceite de Ricino GOLOSO, que envasado en un lindo vasito de cristal se vende en todas las farmacias.

URODONAL
neteja la sang intoxicada per l'àcid úric

L'URODONAL es un bon preparat d'acció eficaz i el recomano amb freqüència.
DR. L. FI SUÑER
Catedràtic de Fisiologia de la Facultat de Medicina de Barcelona
GRÀFIC INDICADOR DELS LLOCS A ON ES LOCALITZA EL REUMA

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN L
Unió de Fotogravad
Casanova, 160-162 : Telèfon 7740

Fàbrica d'Articles de Viatge
Joan Casanovas i Companyia
Especialitat en Caixes d'automòbils, Baguls, Maletes, Maletes-Armaris
Tallers, 26. - Telèfon 10623

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les
Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

UN ASSAIG

"Mitologia amorosa"

Emmanuel Berl publica al darrer número de la *NRF* un interessant assaig amb el títol que encapçala aquestes ratlles. El gran observador de la societat burgesa estudia amb una gran detenció l'element femení que la integra, en les seves relacions amoroses. Berl complica la classificació femenina d'Ortega y Gasset, que diu que la Dona és per nosaltres la mare, la germana o la núvia. Ja Keyserling hi afegia faceciosament la tia, tot explicant per ella alguns trets originals del poble nordamericà. Sigui el que es vulgui, Emmanuel Berl dedica una atenció particular als següents tipus femenins: la bona esposa, l'adúltera, la donzella i la dona fatal, desdoblada en dos graus: la *vamp* i aquest tipus de dona inferior que ell anomena *la femme sans visage*.

Em sembla molt interessant aquest assaig. Crec que pot tenir una valor determinada la seva explanació i el seu comentari damunt d'aquestes pàgines.

Berl comença ocupant-se de l'esposa «que té, diu, de la matrona romana i de l'esposa cristiana». Hi ha també quelcom de la «dona forta» d'Israel. Segons Berl, la dona burgesa, maridada, no sent el crit del sexe i sí una simple submissió total al marit. Aurora Bertrana va parlar fa pocs dies a l'Ateneu sobre aquest tema, remarcant els deures de la dona envers la Passió. Ja hem subratllat aquí la valentia i la força de les seves paraules. Berl apunta una cosa semblant, per bé que no proposa cap solució. El seu assaig és purament i simplement un diagnòstic.

A continuació s'ocupa de la dona que traeix el marit. Segons Berl, aquest és un afer d'escenografia menada per un afany d'aventura. Es evident que la virulència del fet camina, en la societat burgesa, per camins força distints dels que menava en la societat aristocràtica i senyorial del segle XVII, per exemple. Aquella concepció de l'honor que provocà tants de drames de capa i espasa era, sobretot, una concepció social. L'honor d'un home quedava tacat solament quan algú podia haver esment de la qüestió.

Aquesta curiosa concepció de l'honor ha persistit fins avui. (Recordem com a exemple típic *La llotja* de Millàs-Raurell.) Però és evident que les coses porten camí de canviar. La implantació del divorci, per exemple, dóna lloc a solucions molt menys violentes en aquests afers. Això són coses que es veuen a cada pas. N'hi ha d'altres. Una de les escenes més impressionants del film de Pabst, basat en la novella de Johannsen, *Quatre d'infanteria*, és la solució d'un conflicte d'adulteri en l'esperit d'un home que s'ha passat tres anys davant la mort i la misèria en les trinxeres. Imagineu aquesta escena resolta per Calderón de la Barca!

Tornem però a l'assaig que estem comentant. Berl anota després, com a signe del nostre temps, el triomf de la donzella *mecànica, lúcida, precisa* i *esportiva*. Es la *girl*, la *flapper* que ens ha arribat per via americana. Berl constata com una dada el culte a la Mare de Déu sota el signe preferent de la seva Virginitat. I la devoció actual per les *pucelles* (Joana d'Arc, Bernadeta, Teresa de Lisieux). Berl enllaça aquest fenomen amb la progressiva dificultat amb què la dona d'avui arriba al matrimoni. I és possible que pervingui d'ací l'equilibrada alegria, l'aplom vital de la noia d'avui que no és pas ben bé com ahir, una futura mare de família, sinó que té en la seva situació actual un destí i unes possibilitats fins avui absolutament inèdites.

Emmanuel Berl

Finalment Berl s'encara amb la *vamp* i li cerca antecedents en Dalila i en Omfàlia. Parla de la *Mandràgora* de Brigitte Helm. (Com podia parlar de Lya de Putti, de Marlene Dietrich, de Greta Garbo.) Anota com a característiques essencials el misteri i la insensibilitat amorosa. I, per últim, s'encara amb la cortesana, com a detritus del grup anterior.

* * *

Aquesta ràpida passejada que Berl ens ajuda a donar amb la seva paraula lúcida té per mi un gran interès. No s'han estudiat amb la profunditat que la matèria comporta les relacions entre els homes i les dones en la història de la humanitat. No s'ha estudiat la funció de la dona en la vida de la cultura. Deixant de banda els estudis sobre les organitzacions matriarcals, ara de moda, no coneixem bé coses que ens ajudarien a compendre'n d'altres. Tot pervé segurament de la clandestinitat amb què s'envolten les qüestions relacionades amb el sexe. I de la falsa consideració de què són objecte unes matèries tractades de transcendentals en detriment d'unes altres acusades de banals i d'intranscendents.

Ortega y Gasset ha dit coses mo't lúcides sobre aquest tema en el meravellós epíleg que clou el llibre de Victoria Ocampo *De Francesca a Beatrice*, quan fa notar la transcendència universal del fet que unes dames provençals afinessin amb la seva presència la cort avinyonesa dels papes o quan remarca aquell vers del Dant que pinta una barca en l'espill d'una pupilla, revelador d'una hora íntima insospitada.

GUILLEM DIAZ PLAJA

"Torno del somni amb un àngel trist"

Ens situem de retorn dels somnis. D'ençà que Freud va encendre la bombeta del subconscient els cercles del Paradís—món del poeta—s'allargassaren fins a l'infinit. Pedra caiguda sobre l'aigua tranquilla, podia crear infinites vibracions. Aromes, llums i sons novells voltaven la cova descoberta. No únics. Al costat de l'olor fètida de les ombres i dels sorolls. Per primera vegada una ànima s'emmirallà tota nua. Es multiplicaren els complexos i els abismes i la timba pogué contemplar-se sense horror. En vessar-se el subconscient damunt de l'art vivíem una inundació de somnis. No era la vida el somni simbòlic de la vanitat segons el gran poeta barroc. El somni, d'ales negres de rata pinyada, de viscositats de serp, es removien en la vida de l'art. L'àngel que ens acompanyava era un àngel de foc.

Què ha succeït perquè el poeta digui: *Torno del somni amb un àngel trist*? He buscat, expressament, un vers i una poesia d'un poeta intensament intellectual. Carles Riba pertany a l'apartat dels purs creadors d'un ordre d'intelligència, com Paul Valéry a França, com Jorge Guillén a Castella. La composició triada de les *Estances* és sens dubte, abans que tot, una experiència personal. Encara que no existís el propòsit de definir una actitud, no hi faria res per a la seva possible interpretació en el món psicològic. El poeta crea una poesia en la qual existeixen tots els elements ampliables. I ens ofereix un despertar intellectual en què l'autor, de la mà d'un àngel, retorna del món dels somnis. El poeta—tendre d'intellectualisme, emocionat d'idees—ha sabut descobrir-nos en una altra poesia les illes del somni en vertigen de silenci i ombra. Quan l'ànima, trista també, desitjaria solament oblit, el tèrbol eixam desencadena els vols:

Somnis, somnis, desig, oh miratge tan sols
d'incorpòries miques de desig que l'obaga
llinda del pensament floten en turba vaga!

Ara, l'abís d'aquest ultramon ofereix un possible perfil d'inquietud i de por:

Temerem doncs la nit i el seu pèrfid misteri?

Quan el poeta, com abans, torna de la mà de l'àngel, s'ha fos la negror de la temença. Han callat els *tumultes de silenci*. L'àngel trist és tota l'aportació de l'experiència del món subconscient.

Torno del somni amb un àngel trist. Aquest esperit d'ales blanques caigudes ha recollit tota la melangia dels somnis. Melangia de les possibilitats no realitzades, d'illusions impossibles, de coneixements que neguen la pau. El poeta i l'àngel han lluitat cos a cos com Israel i Jehovà. L'esperit, ple d'amor, ha vençut, i ensems s'ha guardat tot el món de la melangia. Però el poeta el té al seu costat.

En la clausura, temporal o definitiva, quedarà una modalitat supremament lírica. Una melangia intellectual, un nou desengany, en l'ordre pur de les idees. El poeta sap una ciència més de l'arbre del Paradís.

ANGEL VALBUENA I PRAT

EL LLIBRE DEL DIA

L'HEREU

per

PRUDENCI BERTRANA

Preu: 5 pessetes

Demaneu-lo als seus editors:

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

Aquell savi alemany

Aquell savi alemany que tothom té sempre a mà entre els milions de savis alemanys que contínuament floreixen a la universal glorificació de quinze dies, enguany s'anomena Hermann Schneider. Ell també ha escrit una història del món. Quin savi alemany que es respecti no ha escrit la seva història del món, o la seva història de la humanitat, o tan sols la seva història de l'univers? Després de la famosa *Outline of History*, de H. G. Wells, que està tan bé i que és tan original, són a cabassos els savis que han tingut la idea singular d'escriure un resum personalíssim de la història crítica del cel i de la terra des de la vigília del Gènesi fins l'endemà de Josafat. Però, si bé el llibre que H. G. Wells titulava modestament *Esbós de la Història* és una obra admirable, els llibres que després han volgut imitar aquest *Esbós* amb els títols tartarinescos de *Historia del Mundo, History of the Humanity*, etc., són llibres que fan riure els maliciosos i fan indignar els lectors de bona fe. Des de l'Empiri, Cesare Cantu deu preguntar-se, anguniat: de què serveix...?, etc., etc.

El llibre del senyor Schneider (Hermann) és una història de la civilització del món. Del món!, que no és com dir la civilització de la Lluna o de la Via Làctea, i és història des de l'home de Neanderthal fins al Pla Quinquennal. Aquest savi alemany ha esmerçat vint-i-cinc anys de la seva abnegada vida a preparar-se per a escriure aquest llibre, i encara ha requerit dotze collaboradors especialment educats per tal empresa, ço que és tant com dir que els anys de preparació són, mica més mica menys, tres cents. Un treball així de consciències no podia pèr menys de resultar transcendentalíssim com el llibre d'aquell altre savi alemany, Spengler, llibre que per tota l'eternitat s'anomenarà *La Decadència d'Occident*.

El senyor Hermann Schneider creu haver descobert (no ens diu com) el llenguatge de l'home neolític.—L'home neolític?, dirà, tal vegada alarmat, el bon lector.—Sí, senyor; l'home neolític en persona. El senyor Hermann no ens diu, però, si es tracta del llenguatge de l'home neolític de la Xina, del Canadà, o de Sabadell. Es possible doncs que es tracti de l'esperanto neolític. Doncs bé, diu el senyor Hermann (i l'hem de creure, perquè no li podem objectar res pel que fa a aquest idioma que no ens ha vagat d'apendre), diu doncs el senyor Hermann Schneider que en el lèxic de l'home neolític hi ha un mot: *man* o *min*, que significa: bou o brau solar. Un altre mot neolític és *hor, her* o bé *har*, el qual vol dir: jove heroi vencedor. Si unim ara els dos mots o les seves variants, un potent raig de llum aclarirà alguns dels grans misteris de la més reculada història, i encara per torna aureolarà el nom dels més genials historiadors. Veieu si no quines enlluernadores conjuncions de mots no ens revela el senyor Hermann Schneider: *men-hir, her-man*...!

Seguint per aquesta via etimologística, tan cara a Unamuno i a Gabriel Alomar, el senyor Hermann va deduint meravelles com les següents: és possible aleshores que els mots alemanys *herr*, que vol dir «senyor», i *hertz*, que vol dir «cor», i *haar*=cabell, i *harren*=esperar, tinguin una semblant arrel neolítica... Però encara hi ha més esbalaïdores deduccions: per exemple, Hèrcul no seria sinó una modificació dels mots neolítics *her-cures*, ço és, «el jove heroi vencedor Hor, Her, o Har». El llenguatge grec tindria també ben neolítiques les arrels: els mots *mênos*=força, *menis*=ràbia, furor, *mania*=bogeria, *menuo*=informar, *minutho*=decandir, l'heroi que mor, *manthano*=apendre, *mantis*=profeta, no serien sinó derivats del neolític *man* o *min*.

Es més: ja en el llenguatge dels antiquíssims sumerians es troben arrels neolítiques, si bé no tantes com en la llengua germànica... Així, per cas, el mot sumerià *barbar*, que vol dir «sol», i d'aquí pervindria el nostre mot «bàrbar». Com? Doncs pel següent procés: els sumerians deurien anomenar-se a si mateixos fills del sol o barbars, així com els japonesos s'anomenen fills del Sol Ixent. Bé. Els grecs toparien alguna vegada amb els sumerians (els quals, com tothom sap, desapareixen de la història uns milers d'anys abans de néixer el poble grec) i, en sentir-los dir-se «bar-bars», els fills de l'Hèllada aplicarien el qualificatiu «bar-bar» als sumerians i a tot altre poble endarrerit i exòtic.

Ara bé: digues-me, lector amable, de què li ha servit al senyor H. Schneider apendre les llengües mortes i les llengües vives, la filologia i la història, si ha d'acabar malmetent-se la vida pròpia i malmetent la dels seus possibles lectors amb aquestes ximpleries torrencials? I, no sé si t'has adonat que a Alemanya, i també fora d'Alemanya, són incomptables els savis alemanys que s'escarrassen a omplir les biblioteques amb llibres de ciència d'una condició semblant a la d'aquesta *Història de la Civilització del Món* que acaba de publicar el senyor Hermann. D'ací cinquanta anys les biblioteques hauran hagut de decuplar llur capacitat per raó de la fecunditat dels senyors Schneiders, i, deixats en minoria irrisòria, els llibres d'algun valor seran tan difícils de cercar en aquells maremàgnums com una agulla en un paller.

Això si d'aquí cinquanta anys seguim tenint biblioteques, perquè, al pas que va la ciència alemanya de tots els pobles, els senyors Hermann submergiran els senyors Einstein, i aleshores el poble sobirà, que ho serà de debò, i que probablement segurà mirant amb desconfiança els intellectuals, no podrà rectificar aquesta «bàr-bara» prevenció, ja que tindrà més raó que mai de menysprear els savis—i la bar-bàrie s'aplanarà com llosa de plom damunt la *Kultur*, damunt totes les formes de la intelligència. Es pot dir doncs que aquests savis alemanys del tipus de Herr Hermann Schneider són els heralds de la barbàrie, els primers i més doctes sabotejadors de la civilització actual.

Es dirà potser que no n'hi ha per tant, que aquesta mena de savis no mereixen cap consideració i que en conseqüència llurs elucubracions han de perdre's en el desdeny i l'oblit.—Error! Aquests pseudo-savis són tan considerats com els altres; ni la gent que tots venerem pel seu talent no acostuma destriar els uns dels altres. Els conviden tots indistintament a venir de les boires del Septentrió a conferenciar, a qualsevulla preu, davant els nostres més selectes i més doctes auditoris; les nostres editorials traduïxen amb gran luxe tipogràfic les més solemnes estupideses d'aquests Hermanns; els nostres autors els citen a tot drap com l'Evangeli.—I els pobles estrangers fan altre tant. Ara mateix l'editor londinenc Routledge ha llençat una edició anglesa del llibre del senyor Hermann Schneider, i no serà pas molt aventurat d'anunciar que la Biblioteca de la *Revista de Occidente*, de Madrid, ens en donarà aviat una versió castellana.

Francesc Pujols tindrà raó al capdavall. Un amic li parlava amb entusiasme de la disciplina, de l'ordre, de la ciència, de l'urbanisme que acabava d'admirar en un viatge a Alemanya: els carrers tan ben escombrats...!—Si veiéssiu aquells carrers us en quedaríeu encisat. Ni un paperot per terra...!—Ja, ja—responia el nostre filòsof humorista—. Tots són a les biblioteques...

JOAN SACS

La màquina d'escriure de qualitat

CASA ORBIS

F. FERRER AYMAR

Claris, 5 : Telèfon 19763

BARCELONA

VARIETATS

POSTAL DE JOSEP MARIA LOPEZ-PICO. — El pinten amb un pom de roses a la mà i el cigar etern entre les dents. Cendra de roses. Se'l veu amb un gest absent, dissimulant-se darrera d'ell mateix i esmaperdut davant del rim llunyà. La veu es resol en ritmes violents, plens de síncopes i de contrapunts. Però una superior vigilància estronca la vibració excessiva, l'estirabot brillant. Així en la vida com en el vers.

Tot en Josep Maria Lòpez-Picó dóna la sensació de corba vençuda, de perill depassat. De respir de meta superada. Però també de sostinguda pertinàcia, d'alè mesurat i incansable.

Fa poesia com faria un camí. Com faria un camí un operari constant amb voluntat —i voluptat—d'arquitecte. Així és de sòlida l'obra al llarg de la clara via.

EL PROFESSOR GAMILSCHEG presentava el seu líric solfeig a les dames i els cavallers aplegats per primera vegada al Conferentia Club després de les vacances. Semblava com si els donés una vareta màgica per a descobrir la deu de les aigües misterioses. Calia, simplement, moure la mà amb un determinat ritme. Si el vers era fals el ritme de la mà es transformava. Diuen si el professor Ziewers, descobridor del mètode, va endevinar tot llegint una pàgina escrita a màquina que l'autor havia estat ferit a l'esquena. Fa illusió petjar camins de ciència disfressats de camins de màgia. Aquesta fonologia lírica d'altura ens donaria, si fos exacta, camins meravellosos per als descobriments. Potser, però, la seva deliciosa claredat ens la fa inútil. Algú assenyalava disconformitats ben vives mentre el professor Gamilscheg arrossegava erres germàniques damunt les paraules retumbants i antigues del poema cidià. Però les dames i els cavallers de Conferentia Club, amb el text venerable a les mans, trobaven divertit aquell moviment de solfeig arbitrari que feia tornar músics els alexandrins.

OBRIR UNA LLIBRERIA és sempre un espectacle confortador. Més si la llibreria té, en el passat, la tradició, i en el futur possibilitats que té per exemple la Llibreria Catalònia de Barcelona. Jaume Aguadé, que parlà en nom de la ciutat, digué que l'espectacle que li oferia el nou establiment li recordava una d'aquelles teles de Teniers on circula una burgesia assenyada i curiosa. Pel que representa el triomf d'una llibreria en una ciutat voldríem per a aquesta i per a totes aquest seny i aquesta curiositat dels personatges de Teniers, en una progressió perpètua.—D. P.

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11

Telèf. 11655

EL PÚBLIC DE VINT NACIONS

PROCLAMA COM UNA OBRA MESTRA LA

HISTORIA DE LA HUMANIDAD

de H. VAN LOON

Mig milió d'exemplars venuts 200.000 a Nordamèrica

Un volum luxosament enquadernat, 512 pàgines, 17 làmines en colors, i 142 gravats i mapes

Preu al comptat: Pessetes, 30

Els que s'interessin pel pla de vendes a termini de pessetes 5 mensuals, deuen demanar butlletí de subscripció a

LLUIS MIRACLE, editor.-Aribau, 179.-BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS — DISCOS

Una ciutat de repòs per a Barcelona

L'alcalde de la nostra ciutat, Dr. Aguader, diu:

«La Gran Via s'allargarà fins a les costes de Garraf. He portat els plans al senyor Macià. Sembla que aquell pont del Llobregat s'hauria d'eixamplar fins uns quaranta o cinquanta metres. Després de travessar aquest pont i arribar al pla del Llobregat, no seguirà en línia recta, perquè fóra de seguida a les costes de Garraf, sinó que seguirà del costat de mar per a tenir d'aquesta manera un passeig marítim. Tindrà uns quinze quilòmetres de llargada.»

El carrer de les Corts Catalanes, degudament prolongat, és l'única via que proporciona a Barcelona la sortida a la platja, de la qual fins ara ha estat privada.

Al mateix temps la creació del Port Franc, i la conseqüent necessitat d'emplaçar-hi una zona d'habitació obrera immediata — causes totes que contribueixen a una inevitable expansió natural de la nostra ciutat envers el Pla del Llobregat (1), fan que sigui completament indispensable la dita prolongació.

El carrer de les Corts esdevindrà la gran artèria que relligarà aquest conjunt.

Tenint en compte aquestes i altres consideracions, el G. A. T. E. P. A. C. està estudiant actualment l'organització d'un pla funcional de la futura Barcelona. Abans de llançar aquestes idees, hem considerat necessari emplaçar degudament les diverses zones: industrial, d'habitació, «city», etc., perquè creiem indispensable preveure el creixement ordenat de la nostra ciutat.

La platja de Castelldefels

NECESSITAT D'UNA GRAN PLATJA PER BARCELONA AMB TOTS ELS SEUS SERVEIS ANEXOS

La Barcelona actual viu separada del mar.
La platja actual de Barcelona desapareix.
La salut dels habitants de la nostra ciutat reclama una platja amb totes les condicions d'higiene i comoditat.
Lluny de les zones industrials.
A pocs minuts del centre de la ciutat.
Amb zones verdes a la vora.
Amb bons mitjans de comunicació.
Amb camps d'esport. La pràctica de l'esport és de molt més profit si es fa en un ambient d'aire pur.
Amb atraccions, cinemes, etc.

NO HI HA MÉS QUE UN SOL LLOC D'EMPLAÇAMENT QUE REUNEIXI TOTES AQUESTES CONDICIONS

No podem acceptar per satisfer aquesta necessitat les platges de la carretera de França. Les de Badalona, Montgat, etc., presenten els mateixos defectes de la de Barcelona, amb l'inconvenient del ferrocarril, inconvenient que la platja proposada pel G. A. T. E. P. A. C. no té.

Per trobar una bona platja en aquesta direcció, tenim d'arribar a Blanes. Però 60 quilòmetres de carretera amb corbes contínues i embussada per un tràfic industrial, no fan possible l'adaptació d'aquest lloc.

En direcció a Tarragona, la primera i millor platja és la que correspon als termes de Viladecans, Gavà i Castelldefels, que té tots els avantatges i el centre de la qual dista en línia recta solament uns 15 quilòmetres de la plaça d'Espanya.

No obstant, està suficientment separada de la futura zona industrial del Port Franc i de la seva probable expansió, per una gran massa de vegetació que ens donarà el sanejament de la zona pantanosa del Pla del Llobregat.

PER TANT, CREIEM QUE ÚNICAMENT POT SATISFER AQUESTA NECESSITAT DE BARCELONA LA CREACIÓ D'UNA CIUTAT DE REPÒS AMB TOTS ELS SEUS ANEXOS EN LA ZONA QUE S'ESTÉN DES DE L'ESTANY DEL REMOLÀ FINS AL LLOC ON EL FERROCARRIL S'APROPA A LA PLATJA, UNS QUILÓMETRES ABANS DE COMENÇAR LES COSTES DE GARRAF.

Aquesta ciutat de repòs ha d'ésser una de les primeres obres de la Generalitat, d'acord amb els municipis afectats, un cop hagi entrat en vigor l'Estatut.

NO ES TRACTA DE CREAR UNA PLATJA DE MODA MÉS

Res de casinos ni hotels de luxe. La qüestió és satisfer una necessitat del treballador barceloní.

La generació proletària anterior passava el dia a la taverna i a les sales de joc; és un deure dels actuals directors de la ciutat facilitar al proletariat la satisfacció de les seves ànsies de llum i descans.

Barcelona és en totes les seves manifestacions una «Ciutat de Treballadors». L'actual Ajuntament ha de procurar millorar la vida d'aquests en tots els seus aspectes. L'organització del repòs de les masses els dissabtes i diumenges és un punt importantíssim. La qüestió és d'urgència. S'ha d'actuar d'una forma enèrgica, valent-se, si convé — per tractar-se d'un cas de salut pública — de les lleis d'expropiació, evitant la creació en aquest lloc d'un nou paradís burgès, centre d'explotació assolible solament a les classes privilegiades, abans que realitzin el seu projecte els que somien transformar Castelldefels en un Jean-les-Pins o un Cannes.

Si això es portés a cap, fóra una expoliació més als treballadors barcelonins.

LA CIUTAT DE REPÒS PODRIA ORGANITZAR-SE SEGONS EL SEGÜENT PROGRAMA

Divisió en tres zones:
1) Zona d'estada.
2) Zona per al «week-end».
3) Zona per a cura de repòs.

1) *Zona d'estada*

Extensió de platja: 2,500 metres, entre l'estany del Remolà i el de la Murtra.

Hotels d'estada amb supressió de tot luxe, fets per la vida de mar, amb camps d'esport, banys, etc.

Cases mínimes tipus estendarditzat, llogables per les vacances dels treballadors, 15 ó 20 dies.

Parcs, pinedes, etc.

2) *Zona per al «week-end»*

Extensió de platja: 4,000 metres, partint de l'estany de la Murtra. Destinada a l'allotjament de les masses els dissabtes, diumenges i dies festius.

Edificis d'apartaments amb cèllules mínimes, cabina-dormitori i dutxa.
Restaurants marítims.
Camps d'esport, futbol, hockey, tennis...
Velòdrom, estadi, piscines cobertes i a l'aire lliure.
Banys, solàriums.
Cinemes coberts i a l'aire lliure, etc...
Comú a les dues zones anteriors, es disposaria de
Cooperatives.
Oficines d'administració.
Clínica d'urgència.

3) *Zona per a cura de repòs*

Extensió de platja: 2,500 metres, des del final de la zona 2) fins el punt on el ferrocarril s'apropa a la platja. Destinada a la recuperació d'energies dels gastats pel treball.

Hotels-sanatori, grans terrasses amb llum graduable.
Comú a les tres zones.
Zona agrícola de proveïment.

SISTEMA DE COMUNICACIONS

Tràfic lleuger

Al llarg del carrer de les Corts Catalanes.
Autopista aixecada, 15 quilòmetres, 10 minuts de la plaça d'Espanya.
Tren elèctric.
Autocars.

Tràfic pesat

Servei de camions per la carretera actual.
Trens de mercaderies, estacions de Gavà i Castelldefels.

Altres mitjans de comunicació

Petit aeròdrom i embarcadors.

G. A. T. E. P. A. C.

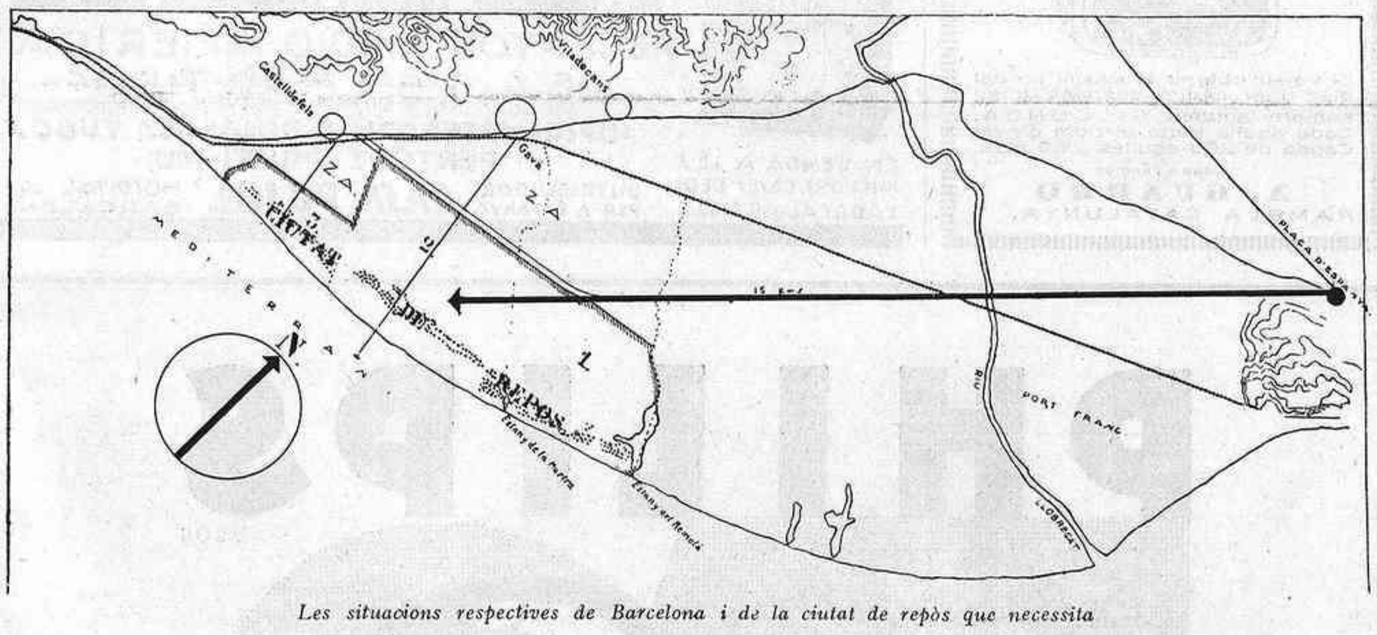

Les situacions respectives de Barcelona i de la ciutat de repòs que necessita

(1) No obstant, existeix un projecte d'urbanització de la Barcelona futura que proposa deixar aquesta zona com agrícola, i, allunyant la ciutat del mar (primer cas en una ciutat d'aquesta naturalesa), li fa donar la volta al massís de muntanyes, deixant un gran parc central amb punts de 500 metres d'altura.

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
ESPECIALITAT EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

Les exposicions

Francesc Labarta

Per Joan Gris, la pintura era una mena d'arquitectura plana i colorejada. No sabem si Francesc Labarta acceptaria aquesta frase del delicat cubista; però, sigui com sigui, és evident que en l'obra de Labarta hi ha sempre una ordenada estructuració dels elements pictòrics. Aquesta preponderància constructivista ha originat, d'altra banda, un perillós formulisme en les teles de Labarta. Cézanne també construïa, també arquitecturitzava i, si voleu, també formulava, però sense mai oblidar les qualitats de la matèria pictòrica. I Labarta, hem vist que en altres èpoques, massa sovint, en prescindia. Potser l'instintiu monocronisme de la seva pintura privava de manifestar aquesta substancialitat, gairebé indispensable a l'obra pictòrica. Potser per comptes d'ésser una visió instintiva, era un criteri preconcebut; el cas és que, tot i reconèixer les més estimables qualitats d'estructuració i composició per les quals aconseguia una dicció correcta, rares vegades assolia una plasmació vivent del model. I no és sols amb l'obra anterior de Labarta que fèiem aquestes reserves, sinó en altres pintors de la mateixa promoció: la situada entre l'impressionisme i el *fauvisme*.

Per això, en veure a l'actual exposició de La Pinacoteca una deslliurança remarcable d'anteriors formulismes academicistes, hem quedat agradablement sorpresos. En les teles d'ara hi ha el mateix concepte constructiu, però, a més a més, una major emotivitat. La contenció en el colorisme no té, com abans, els prejudicis dels matisos apagats; ara és una contenció menys formulada i potser per això més viva. Sense renunciar a cap dels guanys passats, Labarta es va desprenent dels sistematismes pictòrics per enfocar amb major amplitud i profunditat la seva visió intelligent. El resultat ha estat convincent; les teles exposades en són testimoni, i entre les quals remarquem: *Jardí, Poble, Marge, Port* i *Santa Maria del Mar*, en aquestes i en alguns fragments de les altres hi hem trobat admirables qualitats pictòriques.

Rafael Benet

L'interessant personalitat d'aquest pintor se'ns manifesta gairebé completa en l'actual exposició de les seves obres a la sala gran de Can Parés. En un recent interviu, Benet ha manifestat que procura defugir la pintura especialitzada. En efecte, la seva exposició és, d'antuvi, una rebolcada alliçonadora pels cultivadors sistemàtics del gènere. Per Rafael Benet només hi ha pintura. Al «pinto i fora» de Nonell sembla que hi dóna molta importància. Diríeu que, saturat ja dels experiments esteticistes, procura sols retrobar la seva personalitat pictòrica. Aquella pintura pictòrica que tant estima.

No, per això, l'hem de considerar com un intuïtiu. La seva obra, almenys, no en té pas les característiques. Si de cas, seria un intuïtiu controlat constantment per la intelligència. L'obra de Benet és, més aviat, una recerca constant del fet pictòric, i, naturalment, amb tots els avantatges i els perills de l'investigador.

Així com Picasso ha dit: «jo no busco, trobo», Benet podria dir—amb una mica més d'humilitat: «jo busco, i de vegades trobo».

Hem parlat dels perills de l'investigador. En el nostre cas, per exemple, Benet els hauria evitat, dedicant-se exclusivament al conreu dels gèneres pictòrics que millors resultats li donen—al nostre entendre: marines, bodegons i els temes urbans—; però, d'altra banda, segurament, per fet d'eludir l'estudi de la figura, hauria estat menys afortunat en la plasmació d'aquestes marines i aquests carrers i bodegons. D'aquí els avantatges de practicar tota mena de temes. El pintor especialista—a iguals dots—podrà presentar una producció de valors més equilibrats que el diguem-ne universalista, però sempre està en perill de caure en un formulisme eixorc.

Rafael Benet. — Music-hall

En canvi, en la producció de Rafael Benet passa tot el contrari. Cada tela és un començament, en cada pintura es renova el procés pictòric.

Amb l'actual exposició, Benet s'aferma en una situació privilegiada de la nostra pintura. Aquest lloc se l'ha guanyat a pols. Però, precisament perquè ha aconseguit ja un sòlid mestratge, hem d'ésser més exigents. En la tela núm. 30 li exigiríem la renúncia a alguns innecessaris efectismes pictòrics i a colorismes massa acusats; en l'obra núm. 29, la forma de la figura ha estat excessivament descurada, i no pas en benefici de la sensibilitat; les figures de la tela núm. 32 (*Music-hall*) no acaben de concretar-se amb la suficient vertebració. I altres coses encara li exigiríem si no fos que ens tarda de fer remarcar les excellències de les altres teles. En la sèrie de les marines, sobresurten els quadros núms. 21, 23 i 25. Un balcó (núm. 14) i una petita tela on hi ha un grup de tres figures (núm. 28), són també dues mostres de refinada sensibilitat. Però, per nosaltres, les dues obres superiors de l'exposició són el carrer de Terrassa (núm. 16) i un admirable bodegó (núm. 40) que fa pensar en el famós bufet de Matisse, guardat al Museu i exposat a les Galeries Georges Petit, l'estiu passat. En els paisatges pintats a Sant Llorenç de Munt, hi ha moments d'una gran fuga, i en les roses exhibides fragments resolts amb una justesa impressionant.

Organització Joan Merli

En la Sala Badrinas hi ha la tercera exposició d'aquesta organització. Els artistes són els mateixos: Bosch-Roger, Carme Cortès d'Aguadé, E. Grau Sala, Ramon Lòpez, Josep Prim, Miquel Villà, Josep Obiols i Joan Rebull.

Entre els pintors, Miquel Villà és el que exhibeix una producció més valuosa.

En cada nova ocasió que veiem teles de Villà, se'ns aferma el judici i l'admiració que tenim per aquest pintor, un dels casos més interessants que han aparegut en aquests temps de migrats debuts pictòrics. Les teles expressionistes de Villà són cada dia més impressionants i de major consistència.

Els altres artistes de l'organització Merli segueixen conservant gairebé les mateixes posicions. Potser amb un retrocés en l'obra de Ramon Lòpez i un avenç en la de Grau Sala.

El conjunt de l'exposició és excellent.

MÀRIUS GIFREDA

(c) Ministerio de Cultura 2006

APARELLS DE RADIO

L'exposició de Ràdio

Es innegable l'esforç dels comerciants de ràdio a desempallegar-se dels mals averanys que havien dominat avui i llençar-se a organitzar una exhibició que, encara que modesta, comprèn el total desenvolupament del comerç de ràdio a la nostra ciutat. Amb una vintena de stands, s'exhibeixen les millors firmes mundials de la indústria de la radiodifusió, bé per les mateixes fàbriques, bé pels seus representants d'ací. El públic ha correspost amablement a aquesta nota d'optimisme que han donat aquests comerciants i des del primer dia l'exposició ha vist desfilar milers de persones.

Tota aquesta atenció a l'exposició vol dir quan gran és a la ciutat i a Catalunya l'afició a la ràdio. Des del primer dia de la introducció ací de l'invent, va envair totes les llars. Això ha donat al micròfon el gran poder i del qual totes les activitats de la ciutat han hagut de servir-se. L'artista líric, el literat, el conferenciant, les activitats socials totes, que comprenen des del curs literari a la publicitat a tant la paraula, es manifesten per l'antena. El micròfon, però, a ciutat arriba a tot arreu, a recollir el concert musical, l'obra teatral de la temporada, la passió de la reunió política, etcètera, etc.

Llàstima, però, que totes aquestes activitats de la ràdio no hagin estat controlades per una ordenació legal que hagués evitat l'anarquia que hem patit. Aquí per a fer ràdio sempre s'han trobat senyors disposats a malversar els seus diners en muntatges i provatures que, per ésser alienes a ells, no han estat de cap utilitat; però aquí no és possible treure'ls un ral per a sostenir una emissora amb la qual el seu aparell tingui vida, i d'altra part l'organització de l'emissora ha hagut d'ésser obra d'abnegats als quals llurs sacrificis de tota mena no han pogut treure la penúria dels programes, o d'entitats amb un fi estrictament comercial que no reparen a avorrir l'oient amb una publicitat desmesurada, a la qual acompanyen actuacions artístiques en ocasions d'un gust dubtós.

I en aquesta matèria així estem actualment. La vida de la ràdio fins ara és ben coneguda: uns quants comerciants varen muntar al Colon una emissora en les darreries de l'any 1924, que va continuar amb una empenta per fer obra profitosa que no va ésser ajudada degudament per la majoria dels que escoltaven les emissions d'un valor que mai més hem pogut tenir després. Això va fer que l'heroisme dels primers organitzadors agonitzés i va finir a l'hora que l'emissora va anar a parar a una entitat comercial, a la qual no és possible exigir res, ja que és una societat anònima i com a tal ha de procurar més pels interessos que per les emissions. Ara que, per aquest motiu, tampoc res no pot exigir dels que l'escolten. Una altra emissora ha volgut continuar la tradició d'abnegació de la primera, però la tasca és ara més difícil, i el radioient, que mai ha estat agraït, dubta ara entre les dues que demanen la seva protecció. Però si els que escolten han fet el sord a les incitacions de les emissores, en canvi han estat exigents amb l'elecció de l'aparell. A la nostra ciutat hi ha un dels millors mercats de ràdio per a servir un públic al qual no fa recular el preu de l'aparell si la qualitat respon. L'evolució i perfeccionament de la ràdio, tot i no ésser Barcelona un centre productor, s'ha pogut seguir gairebé al dia. D'altra part l'aficionat no ha reparat a despendre's del vell aparell quan aquest prematurament s'ha pogut substituir per un de més perfecte. L'aparell de galena que feia meravellar l'incrèdul, aviat es va arreconar quan les vàlvules varen poder augmentar la potència i convertir el que només era curiositat i aguantava la novetat, en quelcom útil i que servia ja per fruir de la música o de la paraula. Després l'electrificació de l'alimentació, substituint les incòmodes bateries per l'enxuf directe al corrent, va fer desar aquestes; més tard, la maniobra amb una comanda única; després, l'altaveu dinàmic: els perfeccionaments dels circuits, les vàlvules de reixeta blindada, els pentodes, etc., i, en un futur que gairebé es toca, la televisió. Es a dir, un seguit de creacions en pocs anys i amb un esdevenidor prou extens que fa legítim suposar moltes evolucions encara.

Però dins de cada perfecció, tots els tipus, del més modest al moble més sumptuós i per a tots una organització comercial que acosta l'article al comprador en forma de provatures, llargs terminis de pagament, etcètera, etc.

En l'Exposició actual, dins l'emulació natural d'una exhibició, es pot notar una similitud en els circuits, muntatge i fins i tot en la presentació, superheterodins amb vàlvules pentode amb blocatge complet i altaveus dinàmics formant conjunt amb l'aparell: bé en moble de sobretaula, bé amb moble independent amb altaveu collocat a l'interior. L'aparell sense altaveu continua fabricant-se més per les marques europees.

Exteriorment tots els fabricants procuren emmotllar els seus aparells en mobles de gran presentació: els més, de roure, altres de noguera, de bakelita, etc. La tendència a la simplicitat, que tan estimable és, avui només la segueixen comptats fabricants europeus.

En l'exhibició hi ha gairebé totes les fàbriques estrangeres i ben poc hi ha de nacional. I és que per ara és difícil formar organitzacions reduïdes que puguin competir la fabricació estendard. En canvi la indústria del moble haurà rebut aquí un bon impuls amb el muntatge dels equips estrangers. Les xifres de producció d'aquestes grans manufactures aquí representades són un obstacle per establir aquí, una fabricació que només abastaria el migrat mercat peninsular. Val més mantenir organitzacions comercials de solvència amb les quals és possible mantenir la ràdio en un bon nivell, mentre l'esdevenidor no permeti altra cosa.

J. G.

RADIO
PHILIPS 25 Ptas. mes
CLARION 35 " "
PHILCO 35 " "
etc. etc. etc. Rbla. : Canaletas, 6
6, Rádio Canaletas, 6

J. M. Grau Cuadrada
RONDA SANT PERE, 49 - TELEFON 53897
Maquinària
Ràdio
Electricitat
Instal·lacions elèctriques

Cercant una màxima economia
ha estat ideada la
RADIO GRAMOLA
CLIMO
que reuneix els avantatges de les més potents i les més elegants, però no costa més que
900 Pessetes
No deixeu d'admirar-la en els nostres aparadors.
CONSTRUCCIÓ CATALANA
Ramon Climent Nolla
Consell de Cent, 266. — Telèfon 23058.
Aparells complets amb altaveu, des de 195 pessetes.

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45.-Barcelona

(c) Ministerio de Cultura 2006